

Taitto-ohjelmat harrastuskäyttöön

Teräs, Olli

2010 Kerava

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Kerava

Taitto-ohjelmat harrastuskäyttöön

Olli Teräs
Tietojenkäsittelyn koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Lokakuu, 2010

Laurea Kerava
Tietojenkäsittelyn koulutusohjelma
Digitaalinen media

Olli Teräs

Taitto-ohjelmat harrastuskäyttöön

Vuosi 2010 Sivumäärä 47

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan taitto-ohjelmia ja tutkitaan mitkä ohjelmat sopivat parhaiten aloittelijoiden ja harrastelijoiden käyttöön. Julkaisujen tekeminen työpöydällä on nykyään suositumpaa kuin koskaan aikaisemmin. Taitto-ohjelmia on tarjolla tänä päivänä useita, mutta kaikki ohjelmat eivät kuitenkaan ole samanlaisia tai sovi jokaiselle käyttäjälle. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on löytää aloittelijoille ja harrastelijoille sopiva taitto-ohjelma.

Tämä opinnäytetyö koostuu teoria- ja empiriaosuudesta. Teoriaosuus koostuu taitto-ohjelmien historian, kehityksen ja nykytilanteen läpikäynnistä. Teoriaosuudessa käydään myös läpi käytetyimpiä taitto-ohjelmia. Empiriassa käydään läpi opinnäytetyöntekijän omia kokemuksia taitto-ohjelmista ja haastatelluilta avaininformanteilta saatua tietoa. Opinnäytetyön empiriaosuus pohjautuu laadullisiin menetelmiin. Haastateltavat ihmiset valittiin huolella varmistuen, että heiltä saatava tieto on parasta mahdollista tietoa tätä tutkimusta varten.

Teorian ja empirian avulla saatu tieto kertoo selvästi, että InDesign on parhaiten sopiva taitto-ohjelma aloittelijoille ja harrastelijoille. InDesignin valintaa puolsivat lähes kaikki seikat, mikä teki valinnasta helpon. Toisena vaihtoehtona InDesignin jälkeen on Scribus.

Tutkimuksen lopussa on listattuna tarkemmat suositukset kolmesta eri taitto-ohjelmasta. Yhteenvedon voidaan todeta, että aloittelijoilla ja harrastelijoilla on selkeästi vain muutama taitto-ohjelma, joista pitäisi valita sopivin.

Laurea Kerava
Information Technology Programme
Digital Media

Olli Teräs

Desktop Publishing Programs for Beginners

Year	2010	Pages	47
------	------	-------	----

This Bachelor's thesis examines desktop publishing programs and how they will work in beginner's use. Desktop publishing is now more popular than ever. Today there are many desktop publishing programs to choose from but not every program suits for everyone. The primary aim of the study was to find suitable desktop publishing programs for beginners and amateurs to use.

The thesis consists of a theory section and an empirical section that deals with exercises, experiences and interviews. The theory section discusses desktop publishing's history, development, present situation and future. The theory section also consists of an introduction of the most popular desktop publishing programs. The empirical part focuses on user experiences and interviews and their results. The interviewees were selected especially for this study. The study was based on qualitative methods.

The information gathered through the thesis reveals that InDesign suites best for beginner's use. InDesign came as an obvious choice because it's success during the interviews. Second choice after InDesign would be Scribus.

Gathered information is used to do recommendations for which desktop publishing programs beginners should use. In the end of the study more precise recommendations of three desktop publishing programs can be found. And finally summary brings the thesis together.

Keywords: desktop publishing, Adobe InDesign, publication, Scribus, Word for Windows

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Taitto-ohjelmat	7
2.1	Historia	8
2.2	Kehitys	8
2.3	Nykytilanne	9
2.4	Tulevaisuus	9
3	Taitto-ohjelmien esittely	10
3.1	FrameMaker	10
3.2	Adobe InDesign	11
3.3	Microsoft Publisher	11
3.4	Microsoft Word	11
3.5	PageMaker	12
3.6	QuarkXPress	12
3.7	Scribus	13
3.8	Ventura Publisher	13
3.9	Yhteenveto esittelyistä	14
4	Taitto-ohjelmien käyttökokemukset	14
4.1	Omat kokemukset	14
4.2	Ensimmäinen tehtävä: Posterit	15
4.2.1	Posterin teko InDesignilla	15
4.2.2	Posterin teko Scribuksella	18
4.2.3	Posterin teko Microsoft Wordilla	20
4.3	Toinen tehtävä: Palstoitettu aukeama	23
4.3.1	Palstoitettun aukeaman teko InDesignilla	23
4.3.2	Palstoitettun aukeaman teko Scribuksella	26
4.3.3	Palstoitettun aukeaman teko Wordilla	28
4.4	Valmiiden taittotuotoksien vertailu	30
4.5	Haastateltujen kokemukset	35
4.5.1	Luonteva käyttäjä A	36
4.5.2	Luonteva käyttäjä B	36
4.5.3	Luonteva käyttäjä C	37
4.5.4	Peruskäyttäjä A	37
4.5.5	Kokematon käyttäjä A	38
4.5.6	Peruskäyttäjä B	38
4.6	Haastattelujen yhteenveto	39
5	Suosituksia taitto-ohjelmien käyttöön	40
5.1	Kenelle InDesign sopii?	40

5.2	Kenelle Scribus sopii?	41
5.3	Kenelle Word sopii?	42
6	Yhteenveto	42
	Lähteet	44
	Kuvat	46
	Liitteet	47

1 Johdanto

Ensimmäiset julkaisu- ja taitto-ohjelmat tietokoneelle ilmestyivät hieman yli 25 vuotta sitten. Tämän jälkeen on tapahtunut paljon. Nykyään taitto-ohjelmamarkkinoita hallitsevat muuttamat ohjelmat. Osa alaa hallinneista ohjelmista on syrjäytetty ja uudet tulokkaat ovat ottaneet asemansa. Ohjelmat ovat kehittyneet huippuunsa, markkinoille on tullut kokonaan ilmaisia ohjelmia ja vanhat ohjelmatalot ovat saaneet uusia omistajia.

Tietotekniikan yleistyessä yhä useammat yksittäiset käyttäjät niin kuin yhdistyksetkin haluavat itse tehdä omat julkaisunsa. Yrityksillä ja yksittäisillä käyttäjillä on tänä päivänä paljon eri vaihtoehtoja, kun he valitsevat itselleen parhaiten sopivan taitto-ohjelman. Tämä luo tarpeen tutkia taitto-ohjelmien nykytarjontaa ja soveltuvuutta harrastelijoille.

Mielenkiinto tutkimuskohteeseen on herännyt osittain omien vasta-alkaja kokemusten ja osittain Tietotaitotalkoot-hankkeen kautta. Tietotaitotalkoissa tehdään erilaisten vapaaehtoisten yhteisöjen kanssa julkaisuja ja oikean taitto-ohjelman valitseminen on avainkysymys hankkeen onnistumiselle. Tietotaitotalkoisiin osallistuvat yhteisöt koostuvat pääasiassa tietotekniikassa aloittelija- ja harrastelijatasolla olevista ihmisistä.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella suosituimpia taitto-ohjelmia harrastuskäytössä ja vertailla näitä ohjelmia keskenään. Taitto-ohjelmien tarkastelu harrastuskäytössä on tarpeen, koska useimmat harrastelijat eivät ole täysin tietoisia kaikista tarjolla olevista mahdollisuuksista koskien taitto-ohjelmia. Ohjelmia tarkastellaan opinnäytetyön tekijän omien käyttökokemusten, haastatelluilta saadun tiedon sekä teorian perusteella ja näiden pohjalta on tarkoituksena tehdä suosituksia sopivan taitto-ohjelman valintaan aloittelijoille sekä harrastelijoille.

Opinnäytetyön tavoitteena on luoda katsaus taitto-ohjelmatarjontaan ja päivittää vasta-alkajille sopivien taitto-ohjelmien nykytila. Ohjelmiin tutustumisen jälkeen tarkoituksena on selvittää, mitkä taitto-ohjelmat sopivat parhaiten harrastuskäyttöön ja aloittelijoille.

2 Taitto-ohjelmat

Julkaisujen ulkoasun suunnittelussa ja tulostettavaksi tarkoitettujen aineiston valmistuksessa käytetään erilaisia julkaisuohjelmia, joita kutsutaan myös taitto-ohjelmiksi. Taitto-ohjelmilla voidaan rajallisesti käsitellä kuvia, tämän seurauksena kuvien käsittely tehdäänkin usein kuvankäsittelyohjelmalla esimerkiksi Photoshopilla. Yksinkertaistettuna voidaan sanoa, että taitto-ohjelmaan tuodaan valmiiksi käsiteltyjä kuvia, grafiikkaa ja tekstiä.

Näitä edellämainittuja asioita yhdistelemällä tehdään julkaisun lopullinen ulkoasu. Seuraavaksi esitellään lyhyesti taitto-ohjelmien historiaa, kehitystä, nykyhetkeä ja tulevaisuutta. (Lehtonen, Mattila, Raninen & Veilo 2003, 34.)

2.1 Historia

Taitto-ohjelmien historia tietokoneella alkaa 1980-luvun puolivälistä, jolloin julkaistiin MacPublisher Macintoshille. MacPublisher oli ensimmäinen julkaisuohjelma, joka toimi WYSIWYG (WhatYouSeesWhatYouGet = SeMitäNäetOnSeMitäSaat)-periaatteella. Vuoden 1985 tammi-kuussa DTP (DeskTopPublishing = Julkaisujen tekeminen työpöydällä)-markkinat räjähtivät, kun Apple julkisti LaserWriter-tulostimen, joka osasi käyttää PostScript (tulostettavien dokumenttien ulkoasun kuvaamiseen tulostimille)-kieltä ja joka toimi WYSIWYG-periaatteella toimivien ohjelmien, esim. PageMakerin, kanssa. PageMaker ja LaserWriter-tulostin yhdessä mahdollistivat painotuotteiden tekemisen teknisesti mahdolliseksi koko kansalle. PageMakerista tuli nopeasti julkaisuohjelmien standardiohjelma. (Alku 2002; Wikipedia 2010e.)

Macintosh hallitsee taitto-ohjelmien historiaa pääosin siksi, että PC:llä ei ollut standardia graafista käyttöliittymää. Graafinen käyttöliittymä oli kuitenkin välttämätön edellytys DTP-työskentelylle. Graafinen ala oli Macintoshin hallussa totaalisesti aina Windows 3:n julkaisuun asti, mikä tapahtui toukokuussa 1990. Windows 3:n graafinen käyttöliittymä sai ohjelmatalot kiinnostumaan myös PC:stä ja näin Macintosh oli saanut varteenotettavan kilpailijan. Julkaisuohjelmamarkkinoita hallitsivat 1980- ja 90-luvuilla muutamat eri ohjelmat: PageMaker, FrameMaker, Ventura ja Quark. (Alku 2002.)

2.2 Kehitys

Kehitys taitto-ohjelma-alalla on ollut maltillista 1990-luvun puolivälin jälkeen. Vuonna 1985 julkaistu PageMakerin versio 1.0 sisälsi kaikki tarvittavat peruselementit julkaisun tekemiseen kuten esimerkiksi: vapaamuotoinen siirtäminen ja sivuelementtien laittaminen halutulle paikalle, laadukkaat kirjasintyökalut, mahdollisuus tuoda tekstiä ja kuvia, piirtotyökalut sekä mahdollisuus tulostaa WYSIWYG-tarkkuudella. Uusia kieliversioita julkaistiin vuonna 1989 Quarkin toimesta muun muassa ranskaksi sekä saksaksi. PageMaker jatkoi kehittymistään ja saavuttikin vuoden 1991 loppupuolella julkaistulla 4.2 versiolla suurta suosiota. Tämä uusi versio sisälsi uutuuksina muun muassa tekstin kiertämisen ja erillisen story editorin, jolla oli helppo kirjoittaa sekä editoida tekstiä. PageMaker ja QuarkXPress omasivat käytännössä samat ominaisuudet PageMakerin 5.0 version julkaisun jälkeen, mutta tämä ei pysäyttänyt QuarkXPressin voittokulkua PageMakeria vastaan. Suurimmalta osin hävitty kaksintaistelu

johti siihen, että Adobe tuli ja osti PageMakerin, minkä jälkeen sen markkina-asema on heikentynyt sekä kehitys lopetettu vuonna 2004. (Adams 2008; Wikipedia 2010e.)

Taitto-ohjelmat kehittyivät sitä tahtia, että 1990-luvun puolivälissä ne olivat löytäneet pääasiallisen linjansa. Uusia ominaisuuksia tuli 1990-luvun puolivälin jälkeen enää vähän. PageMakeriin ei esimerkiksi julkaistu uutta versiota viiteen vuoteen ennen 7.0 versiota, joka ilmestyi vuonna 2001.

QuarkXPress ja InDesign ovat taistelleet markkinoista InDesignin julkistamisesta asti. QuarkXpress 5.0:n julkaisu aiheutti konfliktin Applen koneita käyttävien kanssa, koska Quark ei tukenut Macin uutta Mac OS X -käyttöjärjestelmää, mutta samalla viikolla julkaistu InDesign tuki. Tiukan kilpailutilanteen takia Quark alkoi laskea hintojaan vuonna 2004. Vuonna 2006 Quark jatkoi taistelua valta-asemasta InDesignia vastaan tekemällä suuren kampanjan yhdessä iso-britannialaisen tietokonelehden kanssa. Kampanjassa jaettiin edellä mainitun lehden kanssa kylkiäisenä QuarkXPressin 5.0 versiota Windowsille ilmaiseksi. (Alku 2002.)

2.3 Nykytilanne

PC on vallannut Macilta markkinoita Windowsin yleistymisen jälkeen. Nykyään monet taitto-ohjelmia käytetään yleisemmin PC:llä kuin Macilla. Tällä hetkellä taitto-ohjelma-alaa dominoivat InDesign ja QuarkXPress. Tosin InDesign on tällä hetkellä selkeä markkinajohtaja. InDesignin tämänhetkistä selkeää ykkösasemaa ei pystytä todennäköisesti uhkaamaan muutama vuoteen, koska sen verran vakuuttava asema sillä tällä hetkellä on. Avoimen lähdekoodinohjelmien sarjassa Scribus hallitsee, eikä varteenotettavia kilpailijoita ole näkyvissä. Nykyään ohjelmien kehitys on erittäin maltillista, lähinnä pieniä parannuksia jo valmiisiin ominaisuuksiin. (Markzware 2010.)

2.4 Tulevaisuus

Taitto-ohjelmien historian ja kehityksen tuntien on mahdollista luoda jonkinlainen ennuste taitto-ohjelmien tulevaisuudesta. Historian alusta lähtien on ollut muutama ohjelma, joka on hallinnut markkinoita. Tällä hetkellä nuo ohjelmat ovat QuarkXPress ja InDesign sekä ilmaispuolella Scribus. PageMaker oli pitkään hallitseva julkaisuohjelma, mutta taloudelliset ongelmat sen omistaneessa yhtiössä käynnistivät sen alamäen. PageMakerin käyttö on vähentynyt selkeästi ja sen voi ennustaa vähenevän entisestään. Suurin syy tähän on tietenkin se, että PageMakerin kehitys on lopetettu ja viimeisin versio on ilmestynyt vuonna 2004. PageMakerin laskeva markkinaosuus tulee tietenkin vahvistamaan kolmen muun asemaa, varsinkin, kun

varteenotettavaa kilpailijaa näille kolmelle edellä mainitulle ohjelmalle ei ole näköpiirissä. Näistä kolmesta ohjelmasta jokainen on suuntautunut tietyille asiakaskunnalle: QuarkXPress ammattilaisille, Scribus satunnais- ja harrastelijakäyttöön (jotka eivät halua hankkia kalliita ohjelmia) ja InDesign oikeastaan kaikille käyttäjille ammattilaisesta aloittelijaan, joilla on varaa hankkia se.

Microsoft Office Publisher on otettava myös huomioon tulevaisuutta tarkasteltaessa. Tällä hetkellä Publisher ei ole kovinkaan suosittu, mutta kun kyseessä on Microsoftin ohjelma niin sille voi ennustaa suurempaa markkinaosuutta, koska Microsoftilla on tapana saada markkinaosuutta keinolla millä hyvänsä. Publisher on suunnattu suurille massoille, mikä tulee olemaan suurin syy mahdolliseen tulevaan menestykseen. Taitto-ohjelmien historian alussa suurin käyttäjäryhmä olivat alan ammattilaiset, mutta vuosi vuodelta taitto-ohjelmien käyttö on yleistynyt yhä enemmän ja enemmän tavallisten käyttäjien keskuudessa.

3 Taitto-ohjelmien esittely

Taitto-ohjelmia on monia erilaisia. Osa ohjelmista on keskittynyt enemmän tiettyyn osa-alueeseen, osa ohjelmista on menettänyt markkina-asemansa lähes kokonaan, osalla on pitkä historia takanaan osalla taas ei. Seuraavassa käydään lyhyesti läpi yleisimmät taitto-ohjelmat yksi kerrallaan. Yksi näiden ohjelmien esittelyn tavoitteista on rajata muutama aloittelijoille sekä harrastelijoille parhaiten sopiva ohjelma. Ja näihin ohjelmiin tullaan sitten tutustumaan tarkemmin esittelyjen jälkeen.

3.1 FrameMaker

FrameMaker oli yksi ensimmäisistä julkaisuohjelmista, tämän lisäksi se oli myös erittäin suosittu ohjelma. FrameMaker julkaistiin vuonna 1986 Unixille, Macintoshille 1990 ja Windowsille vasta 1992. FrameMaker on suunnattu suurten teosten työstämiseen kuten esimerkiksi teknisten asiakirjojen ja käyttöoppaiden suunnitteluun sekä kirjoittamiseen. Vuonna 1995 Adobe osti FrameMakerin, kun ohjelman omistanut yritys joutui konkurssin partaalle. Vuonna 2003 julkaistiin versio 7 FrameMakerista. Huomattavaa tässä versiossa oli se, että se julkaistiin vain Windowsille ja Solarikselle. Edellä mainittu merkitsi FrameMakerin ja Macin yhteisen taipa-leen loppumista. FrameMakerin viimeisin versio 9 on julkaistu vuonna 2009. Huolimatta FrameMakerin maltillisesta kehitymisestä viime vuosina se on edelleen erittäin suosittu taitto-ohjelma teknisten kirjoittajien keskuudessa ja sen pahin kilpailija on Corel Ventura. (Eastman 2010; Wikipedia 2010a.)

3.2 Adobe InDesign

InDesign on Adoben omistama julkaisuohjelma, jolla on erittäin merkittävä markkina-asema tänä päivänä. Adoben PageMaker menetti markkinaosuutensa lähes kokonaan QuarkXPressille vuoteen 1998 mennessä. Tämä enteili PageMakerin loppua ja ensimmäinen askel kohti loppua oli InDesignin ensimmäisen version 1.0 julkaisu vuonna 1999. InDesignin julkaisua odotettiin useita kuukausia, mutta julkaisun jälkeen moni joutui pettymään, koska InDesignista puuttui PageMakerissa olleita ominaisuuksia. Edellä mainitun vastapainoksi InDesignista toki löytyi uusiakin ominaisuuksia, joita ei PageMakerista löytynyt. (Adams 2008; Pearce 2008; Wikipedia 2010b.)

InDesignin kolmas versio (InDesign CS) valtasi nopeasti markkinoita Creative Suite(CS)-kokonaisuuden avulla, johon kuului InDesignin lisäksi Acrobat, Illustrator ja Photoshop. Näiden edellä mainittujen ohjelmien helppo ja tehokas ristikkäiskäyttö oli tärkeä ja hyvä ominaisuus, jonka avulla InDesign pystyi nousemaan taitto-ohjelmien huipulle. Vuonna 2007 julkaistu InDesign CS3 vakiinnutti InDesignin asemaa johtavana julkaisu- ja taitto-ohjelmana. (Adams 2008; Pearce 2008; Wikipedia 2010b.)

3.3 Microsoft Publisher

Microsoft Publisher on Microsoftin julkaisema julkaisu- ja markkinointimateriaalin luontiohjelma, jonka ensimmäinen versio julkaistiin vuonna 1991. Tosin ensimmäinen kunnollinen nimetty versio julkaistiin vasta vuonna 1995 nimellä Publisher for Windows 95. Vuodesta 1996 lähtien Publisher on kuulunut Office-paketin eri versioihin. Viimeisin julkaistu versio Publisherista on vuonna 2010 julkaistu Microsoft Publisher 2010. (Wikipedia 2010f.)

Publisherin markkinaosuus nykypäivänä on suhteellisen pieni. Yleisesti ottaen Publisher ei ole kovinkaan suosittu vaativien käyttäjien keskuudessa. Publisherin aikaisemmissa versioissa ennen Publisher 2007-versiota on ollut paljon puutteita, mutta nykyään tätä ongelmaa ei enää ole samassa mittakaavassa. Publisherin ollessa osana Office-pakettia Microsoft markkinoi sitä helppokäyttöisenä ja hinnaltaan halvempaan pahimpiin kilpailijoihin verrattaessa. Publisher on ensisijaisesti suunnattu pienille yhtiöille, joilla ei ole omia ammattilaisia tekemässä julkaisuotoksia. (Wikipedia 2010f.)

3.4 Microsoft Word

Word on useimmille tietokoneen käyttäjille tuttu tekstinkäsittelyohjelma, mutta sitä käytetään nykyään myös pienimuotoiseen taittamiseen. Ensimmäinen versio Wordista julkaistiin

1983 MS-DOS-käyttöliittymälle, vuonna 1985 Macintoshille ja Windowsille 1989. Wordilla taittaminen on melko uusi vaihtoehto, jonka on mahdollistanut tekstinkäsittelyohjelmien kehittyminen sekä monipuolistuminen. Wordia taittamiseen käyttävät useimmiten käyttäjät, jotka eivät omista taitto-ohjelmaa tai joille Word riittää haluttuun lopputulokseen pääsemiseksi. Wordilla voi parhaiten taittaa yksinkertaisia tekstidokumentteja, jotka eivät vaadi visuaalisuudelta paljoa. Esimerkkinä opinnäytetöiden taittaminen sujuu Wordilla hyvin, vaikka usein on myös kuvia mukana. Nykyään Wordilla pystyy käsittelemään kuvia auttavasti, mutta niiden sijoittaminen tekstin sekaan on usein hankalaa eikä käyttäjä pysty tällöin saamaan haluamaansa lopputulosta. Wordilla tuotetut aineistot on tarkoitettu tulostettavaksi koti- tai toimistokirjoittimilla. Wordilla julkaisua tehdessä olisi hyvä olla myös kuvankäsittelyohjelma käytössä, esimerkiksi Photoshop tai GIMP. Word ei tule olemaan uhka yhdellekään varteenotettavalle taitto-ohjelmalle, mutta se on silti hyvä huomioida sen laajan levinneisyyden sekä yleisen käytön takia. (Lammi 2008, 25-27.)

3.5 PageMaker

PageMaker oli yksi ensimmäisistä julkaisuohjelmista, kun se julkaistiin vuonna 1985 Alduksen toimesta. PageMaker julkaistiin alun perin vain Macintoshille, mutta vuonna 1987 se sai myös PC-version, joka käytti Windows 1.0 käyttöjärjestelmää. PageMaker oli pitkään selkeä ykkösvalinta taitto-ohjelmista puhuttaessa, mutta se menetti johtoasemaansa 90-luvulla QuarkXPressille. Vuonna 1994 tunnettu ohjelmistotalo Adobe osti Alduksen ja samalla PageMaker siirtyi Adobelle. Tätä ennen Adobella ei ollut omaa julkaisuohjelmaa, vaikka se oli kehittänyt PostScript-kielen, joka oli korvaamaton osa DTP-vallankumousta.

PageMakerin viimeinen versio 7.0 julkaistiin vuonna 2001, tosin tämän jälkeen julkaistiin vielä muutama isompi päivitys. Vuonna 2004 Adobe ilmoitti, että PageMakerin kehitys on lopetettu, mutta Adobe jatkaa edelleen sen myymistä ja tukitoimintoja. PageMakerin kehityksen loppuminen aikaansai käyttäjien siirtymisen muiden ohjelmien käyttäjiksi. PageMaker on pääasiassa tarkoitettu laajojen julkaisujen suunnittelemiseen, kuten myös InDesign. (Adams 2008; Pesonen & Tarvainen 2005, 228; Wikipedia 2010c.)

3.6 QuarkXPress

QuarkXPress julkaistiin Quark-nimisen yhtiön toimesta vuonna 1987 Macintoshille ja vasta vuonna 1992 Windowsille. 1990-luvulla QuarkXPress valtasi nopeaan tahtiin selkeän osan taitto-ohjelmien markkinoista vuonna 1990 julkaistun version 3.0 avulla. QuarkXPressillä oli 1990-luvun loppuun mennessä hallussa 90 prosenttia taitto-ohjelmien markkinoista, mutta se sai

silti erittäin paljon kritiikkiä liian vähäisestä uusiutumisesta, korkeista hinnoista ja huonosta reagoinnista asiakaspalautteeseen.

QuarkXPress on vielä tänä päivänä alkuperäisessä omistuksessa ja edelleen laajassa käytössä. Tällä hetkellä viimeinen QuarkXPressin julkaistu versio on 8 vuonna 2008 ja viimeisimmät päivitykset edellä mainittuun versioon on julkaistu tänä vuonna (2010). QuarkXPressin vuonna 2008 julkaistusta versiosta huolimatta käyttäjät suuntaavat yhä enemmän InDesignin käyttäjiksi. Mielenkiintoiseksi käyttäjien siirtymisen QuarkXPressistä InDesigniin tekee se, että ohjelmat ovat hyvin samankaltaisia niin toiminnoiltaan kuin visuaalisuudeltaankin. Tehdäkseen mahdollisesti pesäeroa InDesigniin QuarkXPress on tänä päivänä profiloitunut ammattilaisten käyttämäksi taitto-ohjelmaksi. (Wikipedia 2010g.)

3.7 Scribus

Scribus on käyttäjälleen ilmainen avoimen lähdekoodin taitto-ohjelma, joka toimii niin Linuxilla, Macilla kuin Windowsillakin. Scribusen ensimmäinen vakaa versio 1.0 julkaistiin vuoden 2003 kesäkuussa. Viimeisin julkaistu versio on 1.3.8, joka on julkaistu vuoden 2010 heinäkuussa. Scribus on kehittynyt paljon julkaisustaan lähtien ja se tunnetaan nykyään hyvänä vaihtoehtona markkinoita hallitseville maksullisille ohjelmille kuten QuarkXPress ja InDesign.

Scribusta on helppo käyttää, varsinkin jos on aikaisemmin käyttänyt esimerkiksi QuarkXPressia tai InDesignia. Verrattaessa muihin taitto-ohjelmiin Scribusen valttina voidaan pitää sen hintaa. Scribusesta ilmestyy nykyään vuosittain useampia uusia päivityksiä, jotka kertovat, että ohjelmaa pyritään kehittämään koko ajan eteenpäin. Versio 1.3.5 paransi Scribusen asemaa Mac-käyttäjien keskuudessa, koska versio sisälsi paljon parannuksia OS X -käyttöjärjestelmän yhteensopivuuden kannalta. Scribus on tällä hetkellä suosituin avointa lähdekoodia käyttävä taitto-ohjelma. (Wikipedia 2010h; Willis 2009.)

3.8 Ventura Publisher

Ventura oli ensimmäinen suosittu taitto-ohjelma IBM PC:lle. Ensimmäinen versio Venturasta julkaistiin vuonna 1986 nimellä Ventura Publisher ja viimeinen versio 4.1.1 vuonna 1993 ennen kuin Ventura siirtyi Corelille. Ventura Publisher oli suunniteltu ensisijaisesti toimimaan yhdessä useiden tekstinkäsittely- ja graafisten ohjelmien kanssa. Edellä mainittu oli sinällään outoa, koska useimmin taitto-ohjelmat pyrkivät olemaan itsenäisiä ja korvaamaan muut ohjelmat mieluummin kuin tekemään niiden kanssa yhteistyötä.

Ensimmäinen Corelin oma Ventura versio 5.0 julkaistiin vuonna 1994, mutta samalla tämä versio oli viimeinen, joka muistutti alkuperäistä tuotetta muutoinkin kuin nimeltään. Tämän jälkeen Corel päätti suunnitella ohjelman kokonaan uudelleen 32-bittiselle Windowsille. Uuden version suunnittelu- ja toteutusprosessi kesti odotettua pidempään kestäen lopulta noin kaksi vuotta. Tämän version oli tarkoitus ilmestyä versiona 6, mutta se kuitenkin julkaistiin versiona 7, koska muun muassa Corel Drawn versionumero oli julkaisuhetkellä 7. Viimeisin versio Venturasta on 10, joka julkaistiin 2002. Nykyään Corel Ventura on keskittynyt rakenteellisiin dokumentteihin ja sen pääkilpailija on FrameMaker. (Wikipedia 2010d.)

3.9 Yhteenveto esittelyistä

Esittelyiden perusteella valitsin kolme ohjelmaa, joiden tarkkailua jatkan lähemmin. Valitsin InDesignin, Scribuksen ja Wordin. Nämä kolme ohjelmaa valitsin siksi, että ne ovat kaikki suosittuja, vasta-alkajille sopivia ja ohjelmia hyvin toimivia. Muutaman ohjelman eristäminen muista antaa paremmat valmiudet tarkastella ohjelmia haluamallani tavalla.

4 Taitto-ohjelmien käyttökokemukset

Tässä luvussa käydään läpi omia sekä haastateltujen avaininformanttien käyttökokemuksia taitto-ohjelmista. Ensiksi vuorossa ovat omat käyttökokemukset yleisesti sekä tämän jälkeen kaksi taittotehtävää kolmella eri ohjelmalla. Lopuksi tarkasteltavina on haastateltujen avaininformanttien käyttökokemukset.

4.1 Omat kokemukset

Oma kokemukseni taitto-ohjelmista on varsin lyhyt, mutta sitäkin intensiivisempi. Ensimmäisen kosketuksen taitto-ohjelmaan sain vuoden 2009 alkupuolella suorittaessani työharjoittelua Leppävaaran Laureassa. Adoben InDesign oli ensimmäinen taitto-ohjelma, jota pääsin käyttämään. Internetistä löytämieni oppaiden avulla harjoittelin ohjelman käyttöä. Aloittaen aivan perusteista. Ohjelman käyttäminen luonnistui helposti, varsinkin perustoiminnot olivat nopeasti hallussa. Työharjoitteluni aikana tein useita julkaisuja InDesignilla, joten harjaannuin melko nopeasti aloittelijasta luontevaksi käyttäjäksi.

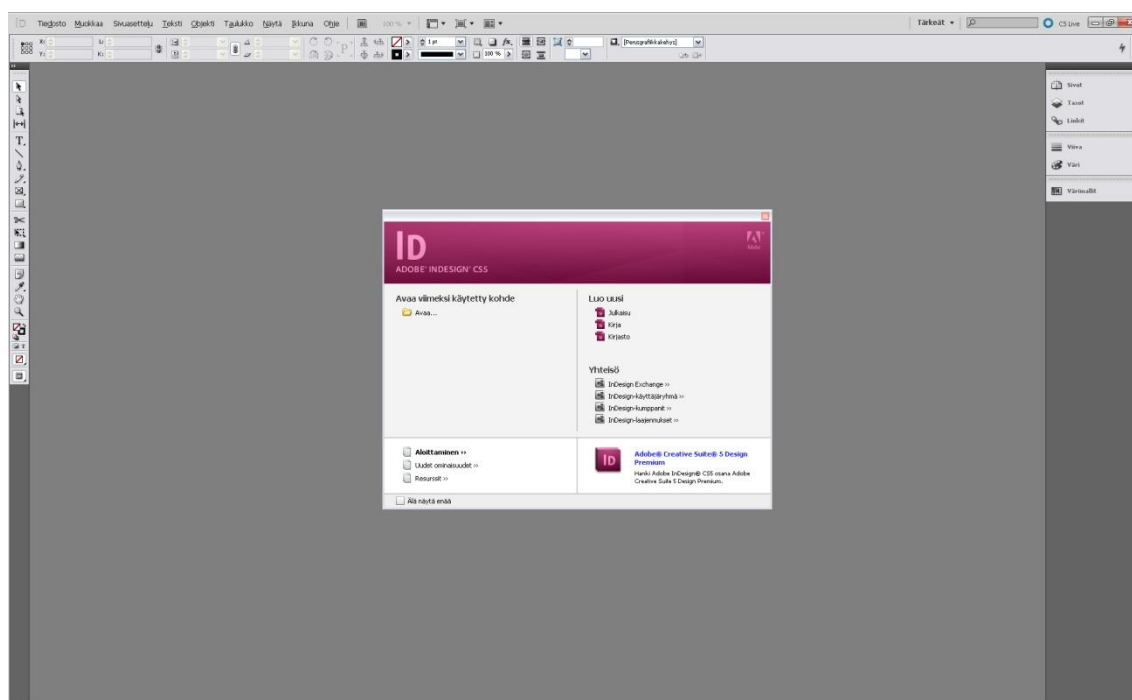
Tutustuin toiseen minulle tuttuun taitto-ohjelmaan eli Scribukseen saman vuoden 2009 syksyllä, kun yhteen valitsemaani opintojaksoon kuului julkaisujen tekoa Scribuksen avulla. Kolmas tarkasteltava ohjelma Word on minulle varsin tuttu jo 1990-luvun puolelta. Toisaalta en ole oikeastaan käyttänyt Wordia julkaisujen tekemiseen vaan ja ainoastaan tekstinkäsittelyyn.

4.2 Ensimmäinen tehtävä: Poster

Pystyäkseni vertailemaan paremmin ohjelmia ja niiden käyttöä tarkoitukseni on tehdä InDesignilla, Scribuksella ja Wordilla kaikilla samanlainen poster ja palstoitettu lehtiaukeama. Suunnittelin nämä kaksi tehtävää siksi, että sekä posterit että palstoitettu lehti ovat erittäin suosittuja julkaisumuotoja aloittelijoiden ja harrastelijoiden tekeminä. Tavoitteena on verrata InDesignin, Scribuksen ja Wordin toimivuutta yleisimmissä käyttötilanteissa. Käyn läpi kaikki ohjelmat ja julkaisujen teon erikseen.

4.2.1 Posterin teko InDesignilla

Ensimmäiseksi latsin InDesignin omalle kotikoneelleni Adoben-nettisivujen kautta. Kyseessä on siis InDesign CS 5 -versio 30 päivän koeajalla. Kokoa lataustiedostolla oli hieman yli 900 megatavua, mutta nopealla yhteydellä lataamisessa menee vain muutama minuutti. Ohjelman asennus oli hieman hitaampaa puuhaa, asennukseen meni noin 15 minuuttia. Tämäkin riippuu käytössä olevista laitteista. Itselläni oli käytössä reilun vuoden vanha pöytämallinen perus-PC. Ohjelman aukeaminen vie hetken, mutta sen jälkeen on taas tuttu näkymä edessä. InDesignin avausnäkyssä voi muun muassa luoda uuden julkaisun tai avata aikaisemman työn. Kuva 1 näyttää millainen InDesignin avausnäky on.

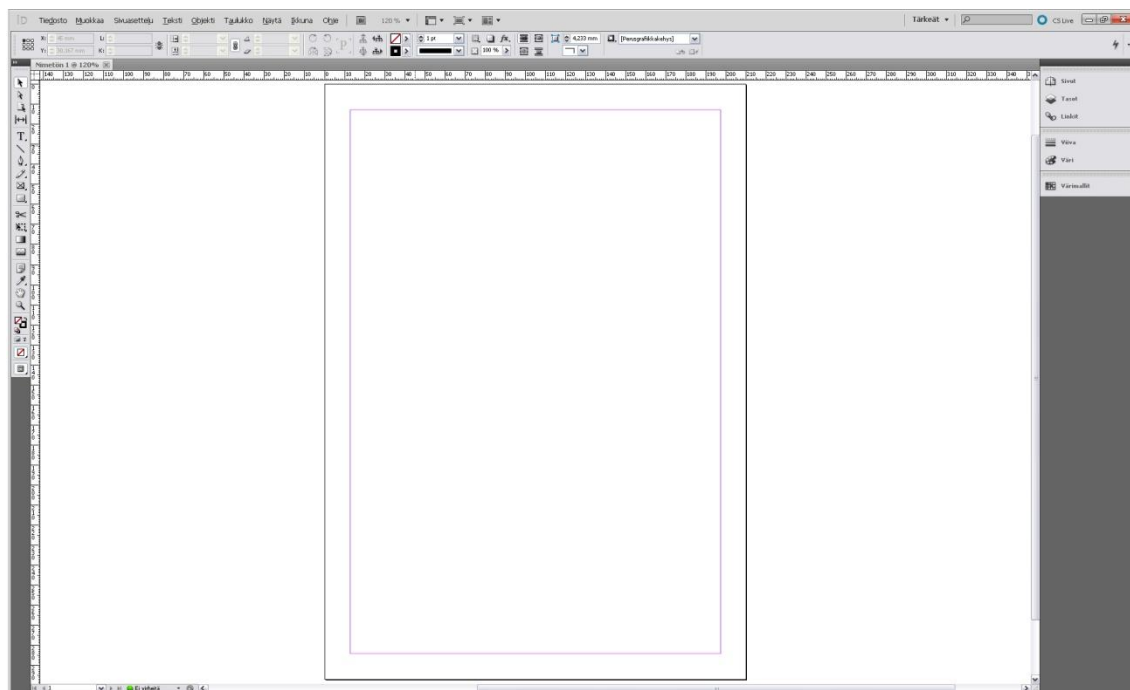

Kuva 1: InDesignin avausnäky.

Aloitin posterin tekemisen valitsemalla uuden julkaisun luomisen, seuraavaksi määrittelin julkaisuni sivun koon ja annoin muiden asetusten olla oletustilassa. Kuva 2 havainnoillistaa edellä mainittujen asetusten luomisen.

Kuva 2: InDesignin "Uusi julkaisu" -ikkuna.

Kun haluamani asetukset olivat kunnossa, jatkoin painamalla "OK"-painiketta ja ikkunaan avautui työtilänäkymä, jossa työskentely tapahtuu. Nopealla vilkaisulla näkymä näyttää yksinkertaiselta ja toimivalta. Jos on aikaisemmin käyttänyt Adoben muita ohjelmia, niin huomaa, että näkymä on erittäin samankaltainen kuin muissakin Adoben ohjelmissa, esimerkiksi Photoshopissa. Kuva 3 näyttää millaisena InDesignin työtilä näkyy käyttäjälle.

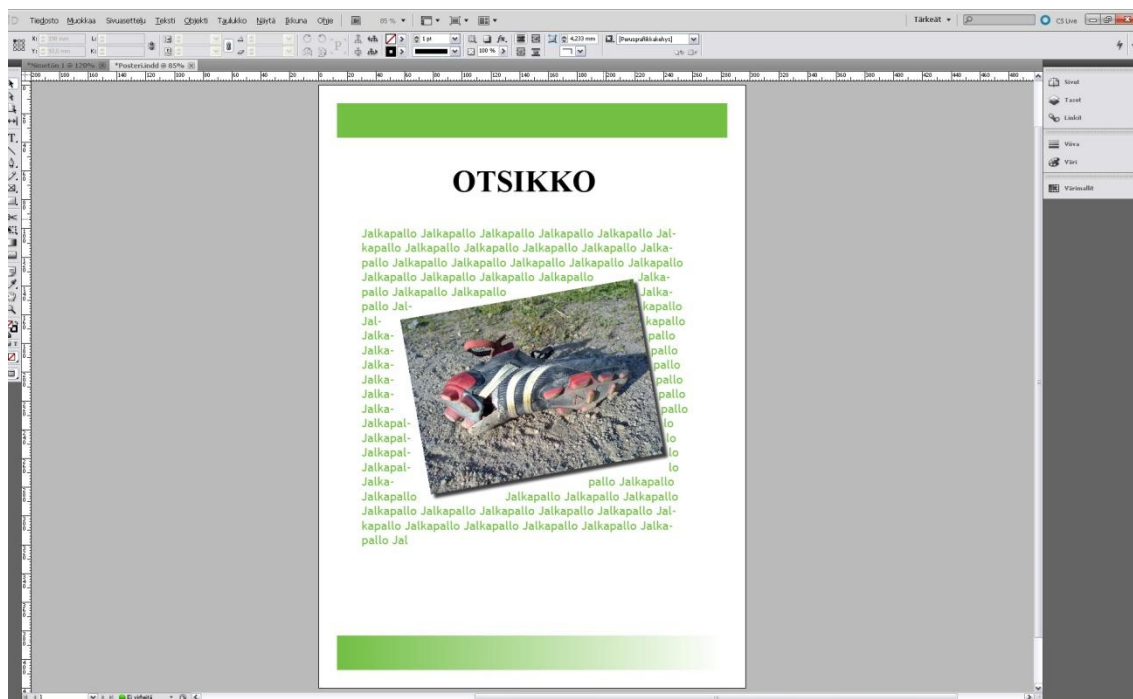
Kuva 3: InDesignin työtila.

Nyt työtilassa pystyin aloittamaan posterin työstämisen. Olin ennalta suunnitellut posteriin tulevat asiat:

- Kuva keskelle kierrettynä, pienennettynä ja varjon kanssa
- Kuvan ympärille vihreää tekstiä
- Palkit ala- ja yläreunaan graafisella työkalulla muotoilujen kera
- Otsikko isolla fontilla ylös

Aloitin tuomalla kuvan ja sitten siirtämällä sen keskelle, jonka jälkeen pienensin ja varjostin sen. Tämä kaikki tapahtui todella nopeasti. Seuraavaksi tein palkin, jonka kopioimalla sain toisen samanlaisen ja tämän jälkeen vaihdoin kummankin palkin väriksi vihreän. Yläpalkin jätin sen enempää muotoilematta, mutta alapalkkiin lisäsin liukuväripehmennyksen. Sitten kirjoitin muutaman kerran sanan "jalkapallo" ja lopulta kopioin siitä kymmenen riviä, jotka kiersin kuvan ympärille. Kaikki vaiheet menivät helposti läpi, joten enää oli otsikko tekemättä. Otin tekstityökalun käyttöön ja iso otsikko-teksti oli valmis nopeasti, koska ei tarvinnut tehdä suurempia muotoiluja.

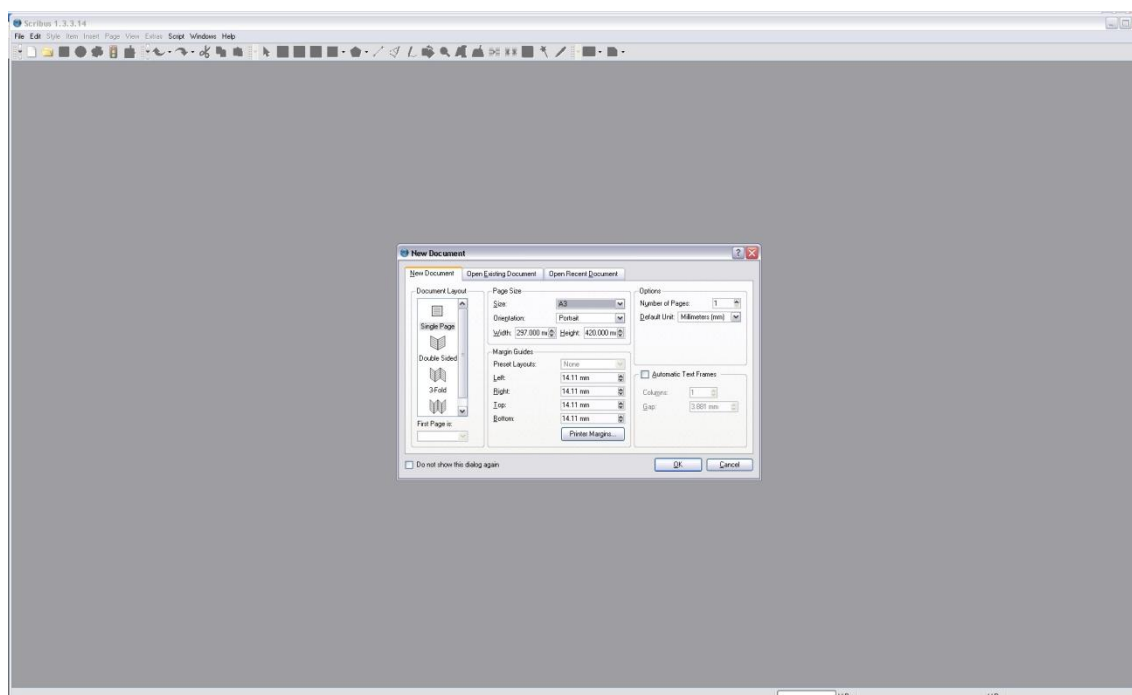
Kovin kauan ei tarvinnut työskennellä, kun posterit oli suunnitellun näköinen. InDesignin esikatselutilassa näkee helposti miltä tehty julkaisu näyttää, ilman apuviivoja tai ruudukkoita. Kuva 4 näyttää InDesignin esikatselutilan.

Kuva 4: Valmis posteri InDesignin esikatselutilassa.

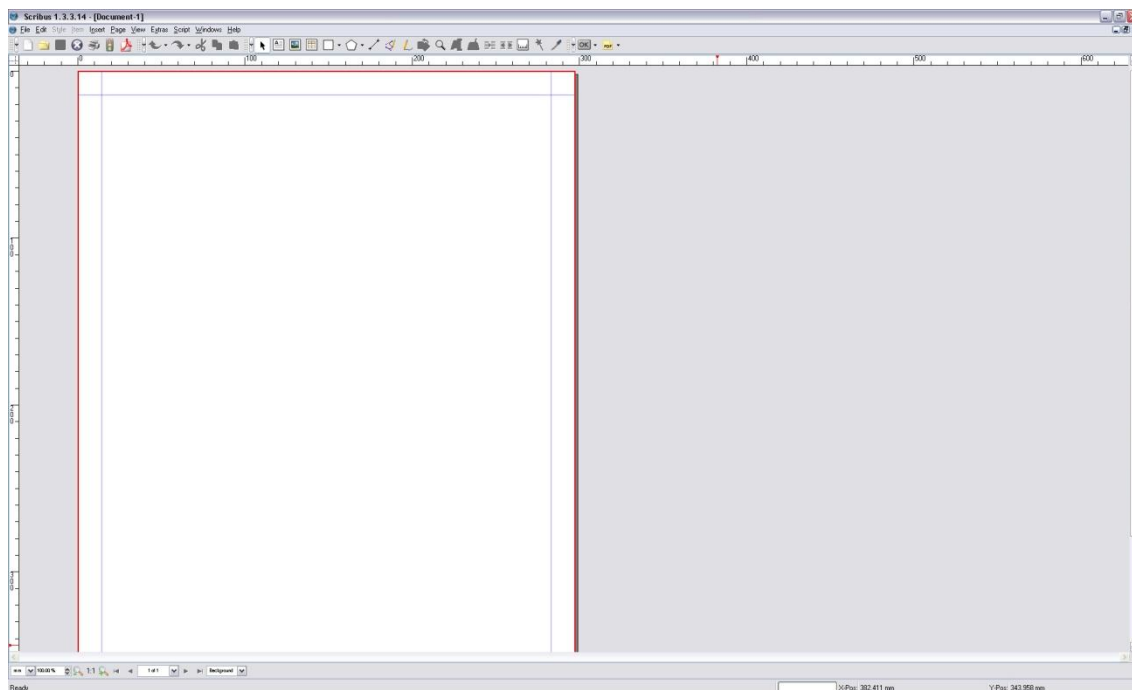
4.2.2 Posterin teko Scribuksella

Latasin Scribuksen viimeisimmän version 1.3.3.14 Windowsille Scribuksen omilta kotisivuilta. Asennustiedosto oli kooltaan noin 20 megatavua eli todella pieni eikä ohjelmakaan vaatinut asennuksessa kuin 70 megatavua kiintolevytilaa. Asennuksessa meni kaksi minuuttia, mutta ohjelman auettua ensimmäisen kerran tuli jo heti varoitus, että koneeltani puuttuu Ghostscript enkä täten voi käyttää EPS-kuvia tai PostScript Print -esikatselutoimintoa. Varoituksen sulkemisen jälkeen avautui Scribuksen avausnäky, jossa on samat toiminnot valittavissa kuin InDesignin avausnäkyssäkin. Vaihtoehdot ovat: uuden dokumentin luominen tai vanhan työn avaaminen. Kuvassa 5 oleva Scribuksen avausnäky antaa hyvän mahdollisuuden vertailla InDesignin ja Scribuksen ulkoasua.

Kuva 5: Scribusin avausnäky.

Koon ja muiden haluttujen asetusten määrittämisen jälkeen painoin "OK" ja tutunnäköinen näkymä avautui näytölle, kun Scribusin työskentelytila tuli näkyviin. Yleisvaikutelma on hyvä, sopivan yksinkertaisen ja loogisen näköinen käyttöliittymä. InDesigniin verrattaessa Scribus on mielestäni hieman rumempi visuaaliselta ulkoasultaan ja samalla "halvemman" näköinen. Kuva 6 näyttää Scribusin työtilan ja antaa jälleen mahdollisuuden vertailuun InDesignin kanssa.

Kuva 6: Scribusen työskentelytila.

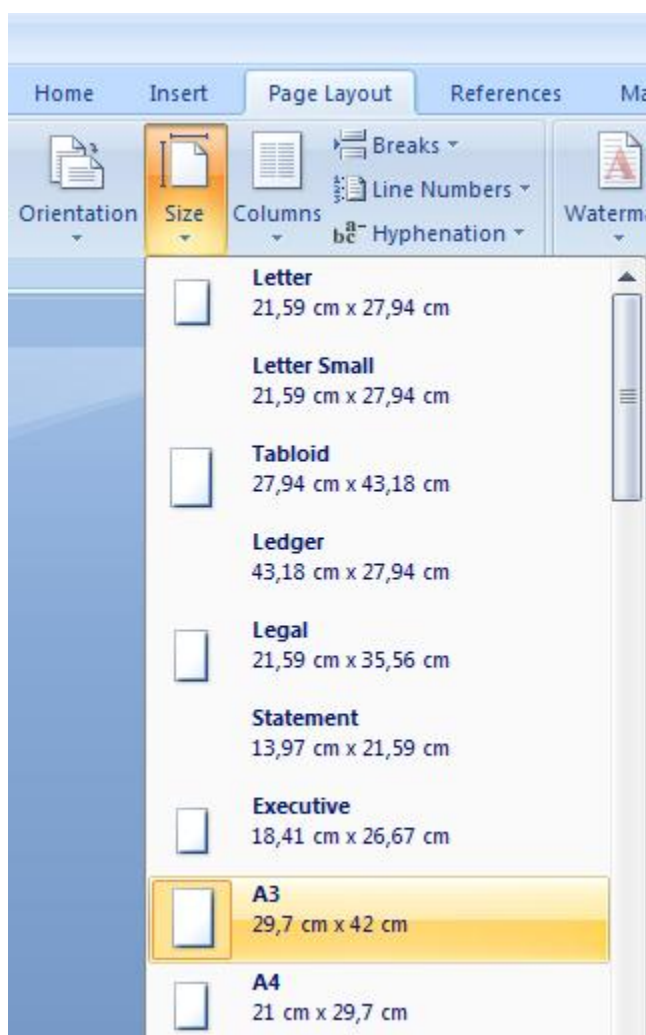
Ensikertalaisella voi olla hieman "hakemista" Scribusen käyttöliittymässä, mutta siihen tottuu nopeasti. Työstin posterin samassa järjestyksessä kuin InDesignilla tehdessäni. Ensimmäiseksi tein halutunkokoisen kuvakehyksen, jonka jälkeen hain halutun kuvan kehyksen sisälle. Kuvan kiertäminen ja pienentäminen onnistuivat helposti, mutta varjon saaminen taustalle vaatii käyttäjältä hieman viitseliäisyyttä. Yksi vaihtoehto varjon saamiseksi kuvan taustalle on tehdä käsin kuvan kokoinen objekti ja värjätä se mustaksi sekä vähentää läpinäkyvyyttä. Näin saadaan aikaan varjoefekti manuaalisesti. Ala- ja yläpalkkien teko sujui näppärästi: tein ensin yhden ja tämän jälkeen kopioin toisen samanlaisen. Tekstin kiertyminen kuvan ympärille onnistui myös, tosin ilman InDesignissa olevaa tavutusta.

Posterin teko Scribusella sujui ilman suurempia ongelmia ja lopputuloskin näyttää hyvältä. Vaikka ehkä ajallisesti Scribus häviää InDesignille, niin mielestäni tärkein eli lopputuotos näyttää kuitenkin hyvältä verrattaessa InDesignin vastaavaan.

4.2.3 Posterin teko Microsoft Wordilla

Microsoft Word 2007 löytyi koneeltani jo valmiiksi, joten minun ei tarvinnut sitä ladata tai hankkia erikseen. Tämä on varmasti monelle muullekin tuttu lähtötilanne, koska suurella osalla tietokoneen käyttäjistä on omalla koneellaan Word. Ensimmäiseksi avasin ohjelman, jolloin näytölle aukesi Wordin työtila ja tyhjä dokumentti. Oletuksena näytöllä näkyvä tyhjä doku-

mentti kelpasi hyvin, ainoastaan paperin koko täytyi muuttaa A3:ksi. Kuva 7 havainnoillistaa Wordilla tehtävän paperin koon muuttamisen.

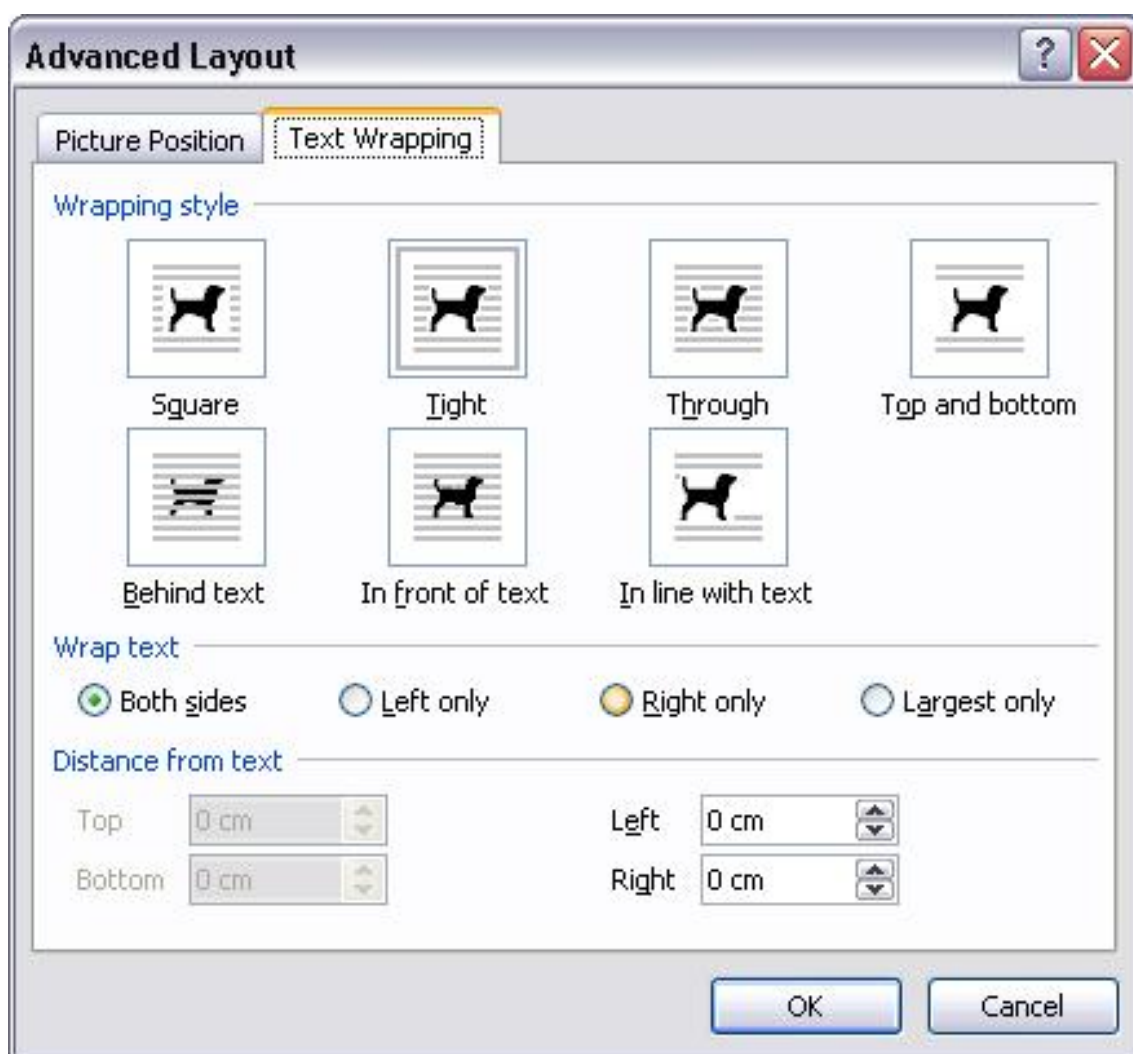

Kuva 7: Asiakirjan koon valitseminen Wordissa.

Seuraavaksi toin julkaisun keskelle tulevan kuvan vielä tyhjälle dokumentille. Valitsin Insert -> Picture ja etsin selaamalla oikean kuvan. Kun lisäsin kuvan, niin erilaisia muotoiluvaihtoehtoja kuvaa varten tuli näkyviin automaattisesti. Tätä posteritehtävää varten vaihtoehdoista löytyi myös automaattinen varjostus kuvalle ja vain hiiren vasenta nappia painamalla sain kuvalle varjon.

Seuraavaksi työstin palkit, mikä onnistui yllättävän helposti. Wordistakin löytyy nykyään objektin piirtotyökalu, jolla oli helppo tehdä pitkä suorakulmio ja kopioida toinen samanlainen, että saadaan palkit ylä- ja alareunaan. Palkkien kanssa ainoa ongelma oli niiden saaminen oikeille paikoille. Tehtävä oli hankala, koska Wordissa ei näy pituus- ja leveysarvoja. Silmä- määräisesti sijoitin palkit sivun ylä- ja alareunaan, palkkien koon sai helposti muutettua muun

muassa oikeasta yläkulmasta löytyvästä Size-valikosta. Alapalkkiin tehtävä liukuväripehmenys onnistui myös, pienen etsimisen jälkeen. Tämän jälkeen siirsin kuvan keskelle ja laitoin tekstin rivityksen (Text Wrap) päälle, minkä jälkeen lisäsin tekstin. Tekstin lisäsin liittämällä aikaisemmista postereista kopioidun tekstin. Tekstin ja kuvan ollessa nyt samalla sivulla oli aika laittaa teksti kiertämään kuvan ympäri Text Wrap -toimintoa käyttäen. Alkuun vaikutti hyvältä, mutta loppujen lopuksi tekstin kiertäminen kuvan ympärille osoittautui paljon haastavammaksi tehtäväksi kuin InDesignilla tai Scribuksella. Kokeiltuani kaikki automaattiset tekstin kiertovaihtoehdot ryhdyin kokeilemaan manuaalisesti kaikkea mahdollista, millä voisin saada tekstin kierron onnistumaan. Sitten siirsin kuvaa nuolinäppäimillä pari pykälää alaspäin ja teksti asettui yhtäkkiä hienosti paikoilleen. Tämän jälkeen kuitenkin Word alkoi temppuilla. Esimerkiksi mennessäni katsomaan valmista posteria Print preview -tilaan, niin yhtäkkiä asetellut olivat muuttuneet ja posterissa oleva Text wrap ei enää näyttänyt toimivan. Kuvassa 8 on Wordin tarjoamat asettelumahdollisuudet tekstin kierrolle.

Kuva 8: Text Wrap -asetukset Wordissa.

Wordilla julkaisun tekeminen on kokonaisuutena todella erilaista kuin InDesignilla tai Scribucella. Wordin käyttöliittymä ei vain ole suunniteltu julkaisujen tekoon ja tämä näkyy väistämättä muun muassa hitaampana työskentelynä.

4.3 Toinen tehtävä: Palstoitettu aukeama

Tässäkin on tarkoituksena tehdä InDesignilla, Scribucella ja Wordilla jokaisella oma julkaisu, ja tarkastella työnkulun vaiheita sekä lopputuloksia. Uudelle julkaisulle olen määrittänyt seuraavat asetukset:

- Sivumäärä: 8 sivua.
- Sivun koko: A4.
- Sivun suunta: Pysty.
- Palstojen määrä: 3.
- Palstojen väli: 4,23 mm.
- Reunukset: Ylä 12,7 mm, ala 12,7 mm, sisä 12,7 mm ja ulko 12,7 mm.
- 3 kappaletyyliä: leipäteksti, otsikko ja väliotsikko.
- Kaikissa tyyleissä fonttina on Trebuchet MS regular.
- Fontin koko leipätekstissä 12pt, otsikossa 18pt ja väliotsikossa 14pt.

4.3.1 Palstoitettun aukeaman teko InDesignilla

Aloitan normaaliin tapaan luomalla uuden julkaisun ja samalla asettaen julkaisulleni edellä mainitut asetukset. Kuva 9 näyttää toisen tehtävän vaatimat asetukset InDesignissa.

Uusi julkaisu

Julkaisun oletusarvo: [Mukautettu] ▼

Peruste: Tulosta ▼

Sivumäärä: 8 Vastakkaiset sivut

Aloitussivun numero: 1 Tekstikehyspohja

Sivun koko: A4 ▼

Leveys: 210 mm

Korkeus: 297 mm

Suunta:

Palstat

Määrä: 3

Väli: 4,233 mm

Reunukset

Ylä: 12,7 mm

Ala: 12,7 mm

Sisä: 12,7 mm

Ulkö: 12,7 mm

OK

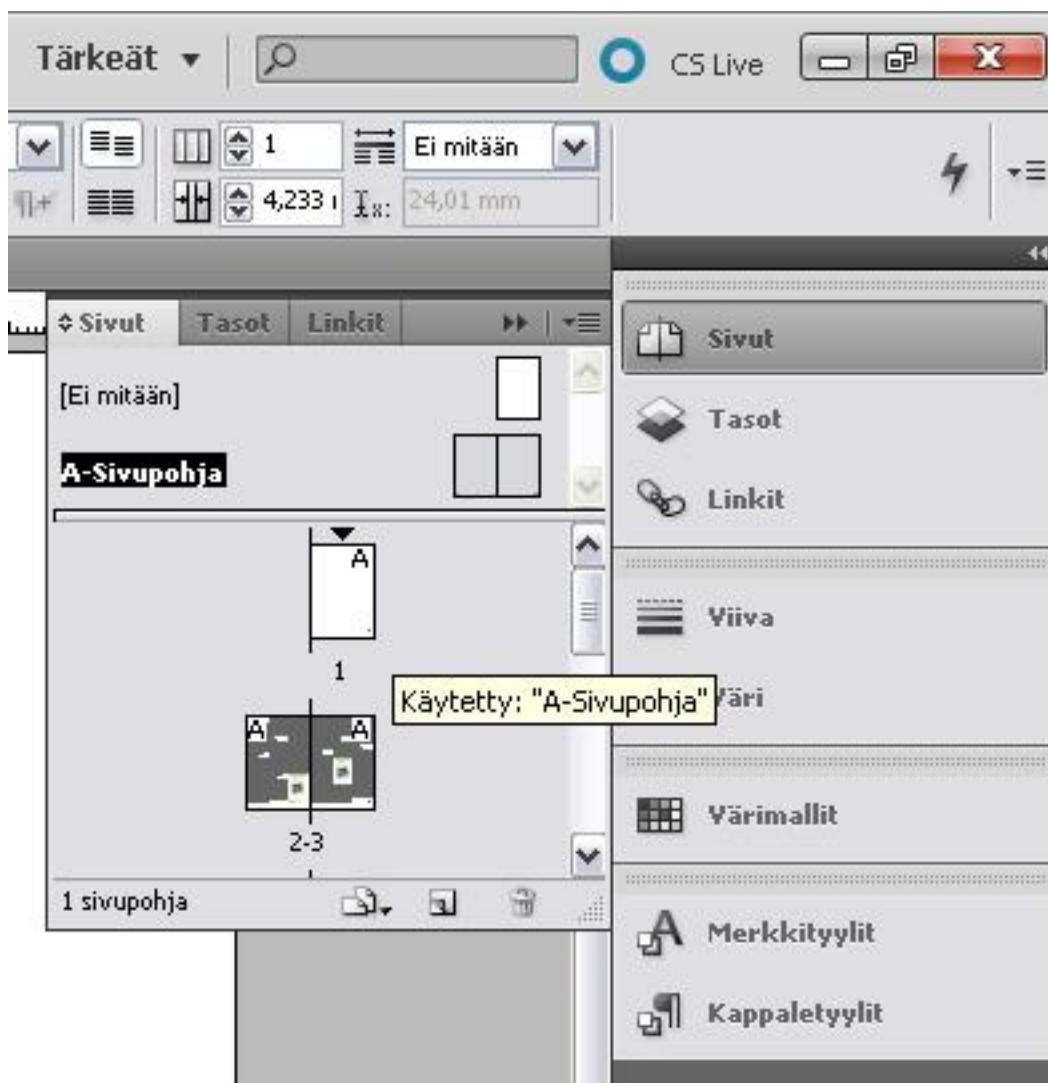
Palauta

Tallenna oletusarvo...

Lisää asetuksia

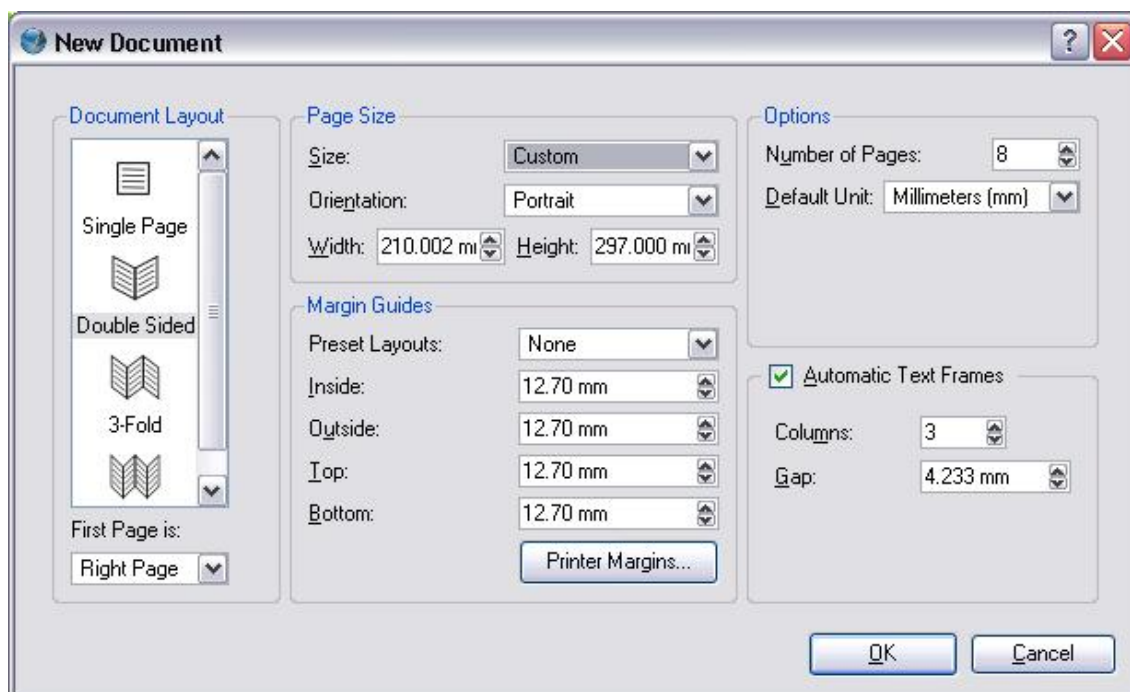
Kuva 9: Uuden julkaisun asetukset InDesignissa.

Työtilänäkömä avautuu asetusten hyväksymisen jälkeen. Työtilassa on nyt kahdeksan sivua, joista ensimmäinen ja viimeinen sivu toimivat kansisivuina. Koska tarkoituksena on tehdä vain yksi aukeama valmiiksi, niin sivut 2-3 muodostavat tämän aukeaman. Seuraavaksi teen sivunumeroinnin sivupohjaan, jota käytetään jokaisella sivulla. Seuraavaksi kuva 10 esittelee InDesignin sivupohja-näkymää.

Kuva 10: Sivupohja-näkymä InDesignissa

Sivupohjan määrittely on hyvä tehdä, kun ollaan työstämässä yli muutaman sivun pituisia julkaisuja. Sivupohjaan voi lisätä esimerkiksi grafiikkaa, tekstiä ja kuvia, mutta tässä tapauksessa pelkkä sivunumerointi riittää. Sivunumeroinnin jälkeen luodaan julkaisulle tarvittavat kappaletyylit, jotka ovat leipäteksti, otsikko ja väliotsikko. Jokainen tyyli määritellään erikseen halutulla tavalla, tällä kertaa kaikissa on fonttina Trebuchet MS ja muuten samat asetukset lukuunottamatta fontin kokoa, joka on suurene järjestyksessä: leipäteksti -> väliotsikko -> otsikko. Tyylien määrittelyn jälkeen tein yhteen palstaan sopivan tekstilaatikon, jonka sitten kopioin jokaiselle aukeaman palstalle. Nyt aukeamalla on sivunumerot ja kummallakin sivulla kolme tekstipalstaa, joten sisällön luominen voi alkaa. Ensiksi kirjoitetaan otsikko ja valitaan siihen Otsikko-tyyli, tämän jälkeen kirjoitetaan tai tuodaan haluttu teksti, luodaan tarvittaessa väliotsikoita sekä haluttaessa tuodaan kuvia. Itse toin aukeamalle kaksi kuvaa, joista jäl-

Kuva 12: Uuden dokumentin luonti Scribuksella.

Samaan tapaan kuin InDesignilla seuraavaksi luon sivupohjan, jolle tulee sivunumero. Scribusin sivupohjan luonnissa huomaa, että minun täytyy tehdä erillinen pohja oikealle ja vasemmalle sivulle, jos haluan saada sivunumerot ulkoreunoihin kummallakin sivulla. Luon kaksi uutta sivupohjaa, toinen vasenta ja toinen oikeaa sivua varten. Nämä sivupohjat pitää vielä erikseen merkata vasemman puoleisille sekä oikean puoleisille sivuille työtilassa.

Seuraavana vuorossa oleva tekstin lisäys ei onnistukaan kovin helpolla, koska Scribus kaatuu useaan otteeseen yrittäessäni lisätä tekstiä. Useamman kaatumiskerran jälkeen päätän kokeilla tekstin lisäystä Scribusin Sample Text -toiminnon avulla. Tämä toimii, joten lisään otsikot ja väliotsikot sekaan sekä muutan tekstin leipätekstiksi sekä otsikot ja väliotsikot omien tyylinsä mukaisiksi. Vaikka tämä tehtävä vaikuttaa melko helpolta, niin aikaa kuitenkin kului enemmän kuin InDesignilla tehtäessä. Lisättäköön vielä, että Scribus jumitti pahanlaatuisesti sen jälkeen, kun tekstit oli lisätty palstoihin. Kuva 13 näyttää, miltä valmis palstoitettu aukeama näyttää Scribuksella ja antaa hyvää vertailukohtaa InDesigniin.

Otsikko

che in vero lo fanno somigliare a una sega: talché non è chi, al primo vederlo, purché sia di fronte, come per esempio di su le mura di Milano che guardano a settentrione, non lo discerna tosto, a un tal contrassegno, in quella lunga e vasta gioaia, dagli altri monti di nome più oscuro e di forma più comune.

Väliotsikko

La costiera, formata dal deposito di tre grossi torrenti, scende appoggiata a due monti contigui, l'uno detto di san Martino, l'altro, con voce lombarda, il Resegone, dai molti suoi cocuzzoli in fila, che in vero lo fanno somigliare a una sega: talché non è chi, al primo vederlo, purché sia di fronte, come per esempio di su le mura di Milano che guardano a settentrione, non lo discerna tosto, a un tal contrassegno, in quella lunga e vasta gioaia, dagli altri monti di nome più oscuro e di forma più comune.

Quel ramo del lago di Como, che volge a mezzogiorno, tra due catene non interrotte di monti, tutto a seni e a golfi, a seconda dello sporgere e del rientrare di quelli, vien, quasi a un tratto, a restringersi, e a prender corso e figura di fiume, tra un promontorio a destra, e un'ampia costiera dall'altra parte; e il ponte, che ivi

congiunge le due rive, par che renda ancor più sensibile all'occhio questa

trasformazione, e segni il punto in cui il lago cessa, e l'Adda rincomincia, per ripigliar poi nome di lago dove le rive, allontanandosi di nuovo, lascian l'acqua distendersi e rallentarsi in nuovi golfi e in nuovi seni. La costiera, formata dal deposito di tre grossi torrenti, scende appoggiata a due monti contigui, l'uno detto di san Martino, l'altro, con voce lombarda, il Resegone, dai molti suoi cocuzzoli in fila, che in vero lo fanno somigliare a una sega: talché non è chi, al primo vederlo, purché sia di fronte, come per esempio di su le mura di Milano che guardano a settentrione, non lo discerna tosto, a un tal contrassegno, in quella lunga e vasta gioaia, dagli altri monti di nome più oscuro e di forma più comune.

Väliotsikko

Ai tempi in cui accaddero i fatti che prendiamo a raccontare, quel borgo, già considerabile, era anche un castello, e aveva perciò l'onore d'alloggiare un comandante, e il vantaggio di possedere una stabile guarnigione di soldati spagnoli, che insegnavan la modestia alle fanciulle e alle donne del paese, accarezzavan di tempo in tempo le spalle a qualche marito, a qualche padre; e, sul finir dell'estate, non mancavan mai di spandersi

nelle vigne, per diradar l'uve, e alleggerire a' contadini le fatiche della vendemmia.

Quel ramo del lago di Como, che volge a mezzogiorno, tra due catene non interrotte di monti, tutto a seni e a golfi, a seconda dello sporgere e del rientrare di quelli, vien, quasi a un tratto, a restringersi, e a prender corso e figura di fiume, tra un promontorio a destra, e un'ampia costiera dall'altra parte; e il ponte, che ivi congiunge le due rive, par che renda ancor più sensibile all'occhio questa trasformazione, e segni il punto in cui il lago cessa, e l'Adda rincomincia, per ripigliar poi nome di lago dove le rive, allontanandosi di nuovo, lascian l'acqua distendersi e rallentarsi in nuovi golfi e in nuovi seni.

Väliotsikko

Per un buon pezzo, la costa sale con un pendio lento e continuo; poi si rompe in poggi e in valloncetti, in erte e in isplanate, secondo l'ossatura de' due monti, e il

OTSIKKO

lavoro dell'acqua. Il lembo estremo, tagliato dalle foci de' torrenti, è quasi tutto ghiaia e ciottoloni; il resto, campi e vigne, sparse di terre, di ville, di casali; in qualche parte boschi, che si prolungano su per la montagna. Lecco, la principale di quelle terre, e che dà nome al territorio, giace poco discosto dal ponte, alla riva del lago, anzi viene in parte a trovarsi nel lago stesso, quando questo ingrossa: un gran borgo al giorno d'oggi, e che s'incammina a diventar città. Quel ramo del lago di Como, che volge a mezzogiorno, tra due catene non interrotte di monti, tutto a seni e a golfi, a seconda dello sporgere e del rientrare di quelli, vien, quasi a un tratto, a restringersi, e a prender corso e figura di fiume, tra un promontorio a destra, e un'ampia costiera dall'altra parte; e il ponte, che ivi congiunge le due rive, par che renda ancor più sensibile all'occhio questa trasformazione, e segni il punto in cui il lago cessa, e l'Adda rincomincia, per ripigliar poi nome di lago dove le rive, allontanandosi di nuovo, lascian l'acqua distendersi e rallentarsi in nuovi golfi e in nuovi seni.

Otsikko

Quel ramo del lago di Como, che volge a mezzogiorno, tra due catene non interrotte di monti, tutto a seni e a golfi, a seconda dello sporgere e del rientrare di quelli, vien,

quasi a un tratto, a restringersi, e a prender corso e figura di fiume, tra un promontorio a destra, e un'ampia costiera dall'altra parte; e il ponte, che ivi congiunge le due rive, par che renda ancor più sensibile all'occhio questa trasformazione, e segni il punto in cui il lago cessa, e l'Adda rincomincia, per ripigliar poi nome di lago dove le rive, allontanandosi di nuovo, lascian l'acqua distendersi e rallentarsi in nuovi golfi e in nuovi seni.

Väliotsikko

Per un buon pezzo, la costa sale con un pendio lento e continuo; poi si rompe in poggi e in valloncetti, in erte e in isplanate, secondo l'ossatura de' due monti, e il

OTSIKKO

lavoro dell'acqua. Il lembo estremo, tagliato dalle foci de' torrenti, è quasi tutto ghiaia e ciottoloni; il resto, campi e vigne, sparse di terre, di ville, di casali; in qualche parte boschi, che si prolungano su per la montagna. Lecco, la

principale di quelle terre, e che dà nome al territorio, giace poco discosto dal ponte, alla riva del lago, anzi viene in parte a trovarsi nel lago stesso, quando questo ingrossa: un gran borgo al giorno d'oggi, e che s'incammina a diventar città. Quel ramo del lago di Como, che volge a mezzogiorno, tra due catene non interrotte di monti, tutto a seni e a golfi, a seconda dello sporgere e del rientrare di quelli, vien, quasi a un tratto, a restringersi, e a prender corso e figura di fiume, tra un promontorio a destra, e un'ampia costiera dall'altra parte; e il ponte, che ivi congiunge le due rive, par che renda ancor più sensibile all'occhio questa trasformazione, e segni il punto in cui il lago cessa, e l'Adda rincomincia, per ripigliar poi nome di lago dove le rive, allontanandosi di nuovo, lascian l'acqua distendersi e rallentarsi in nuovi golfi e in nuovi seni.

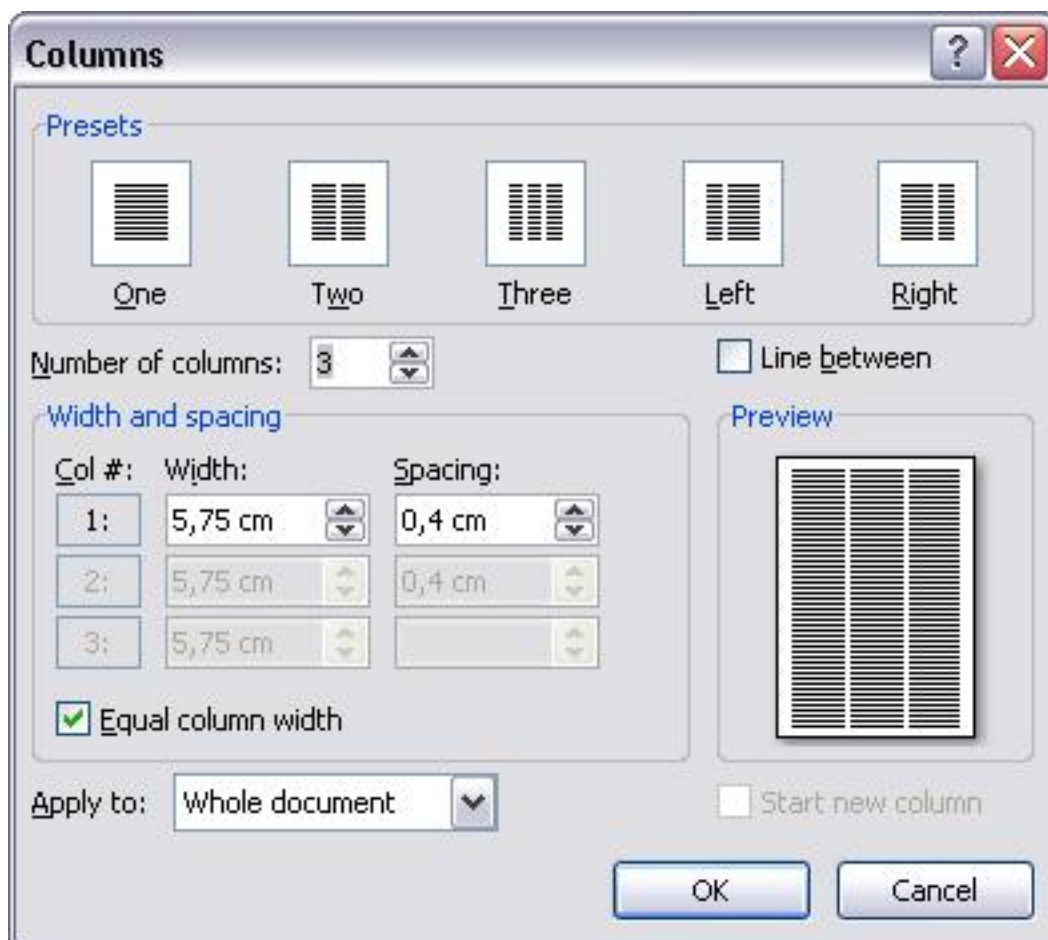
Väliotsikko

Ai tempi in cui accaddero i fatti che prendiamo a raccontare, quel borgo, già considerabile, era anche un castello, e aveva perciò l'onore d'alloggiare un comandante, e il vantaggio di possedere una stabile guarnigione di soldati spagnoli, che insegnavan la modestia alle fanciulle e alle donne del paese, accarezzavan di tempo in tempo le spalle a qualche marito, a qualche padre; e,

Kuva 13: Valmis palstoitettu aukeama Scribuksella.

4.3.3 Palstoitettun aukeaman teko Wordilla

Aloitaa luomalla uuden tyhjän dokumentin ja heti ensimmäiseksi menen Page Setup -kohtaan määrittelemään sivun asetuksia sopiviksi tätä tehtävää varten. Asetuksissa valitsen paperin kooksi A4, määrittelen marginaalien leveyden halutunlaiseksi sekä sivun suunnan pystyksi. Tämän jälkeen menen Columns -> More Columns ja määritän tulevat sivut kolmipalstaisiksi ja palstojen välin aikaisemmin määritellyksi. Seuraavassa kuvassa (Kuva 14) näytetään, miten Wordilla luodaan palstat dokumenttiin.

Kuva 14: Palstojen määrittely Wordilla

Palstojen määrittämisen jälkeen on vuorossa kappaletyyliin luonti. Tyylien luonti käy nopeasti Styles - valikosta ensiksi luomalla uuden tyylin ja määrittelemällä fontin sekä kirjasinkoon. Kirjoitan kertaalleen testitekstin, jonka jälkeen kopioin sen riittävän monta kertaa täyttääkseni palstat. Tämän jälkeen laitan sopiviin väleihin otsikot ja väliotsikot. Tekstin ollessa paikallaan lisään yhden kuvan kummallekin sivulle, kummankin kuvan kanssa käytän Text Wrap-toimintoa, joka muun muassa estää kuvaa ja tekstiä menemästä toistensa päälle. Sivumäärää en määrittänyt missään vaiheessa, koska mielestäni Wordilla tehtäessä se ei ole mahdollista, vaan jos haluaa tietyn määrän sivuja, niin ne on lisättävä manuaalisesti halutessaan. Kuva 15 esittelee valmiin palstoitettun aukeaman Wordilla tehtynä, valmista työtä on hyvä vertailla InDesignin ja Scribusen kanssa.

Kuva 15: Valmis palstoitettu aukeama Wordilla.

4.4 Valmiiden taittotuotoksien vertailu

Posteri-tehtävän lopputuotoksia vertaillessa ei suuria eroja ole näkyvissä. Selkeimmät erot on kuitenkin nähtävissä tavutuksessa, tekstin kiertämisessä, väreissä ja kuvan varjossa. Scribuksesta puuttuu tavutus, mikä näkyy tässäkin lopputuloksessa ikävästi. Tekstin kiertäminen objektin ympärille näyttää toimivan parhaiten InDesignissa, toisena tulee Scribus ja kolmantena Word. Tekstin kiertämisen onnistumiseen vaikuttaa melko selkeästi tavutus tai sen puuttuminen. Scribus onnistuu vielä laittamaan tekstin oikeasti kiertämään objektia katkaisemalla sanan jostain kohtaa. Mutta Word ei pysty edes tähän vaan se pitää sanat kokonaisina eikä tällöin pysty asettelemaan tekstiä tarvittavasti kuvan oikealle tai vasemmalle puolelle. Värien kanssa ongelma oli siinä, että Scribuksella en saanut haluttua väriä toimimaan samalla tavalla kuin InDesignissa ja Wordissa. Scribuksessa loin uuden värin ja annoin samat RGB-arvot kuin InDesignissa ja Wordissa oli, mutta Scribus ei hyväksynyt näitä arvoja, vaan hyväksymisen jälkeen arvot olivat muuttuneet.

Postereita tehdessäni InDesign tuntui helpommalta ja nopeammalta käyttää kuin Scribus ja Word. Word vaikutti kohtalaisen hyvältä ollakseen tekstinkäsittelyohjelma, mutta lopussa huomaamani ongelmat laskevat Wordin arvosanaa posterin tekemisessä. Sen jälkeen, kun olin asettanut Wordissa kuvan keskelle sivua nuolinäppäimin ja teksti oli asettunut niin kuin sen

halusin, tapahtui kummia. Kun menin Print previewistä katsomaan, miltä posterit näyttäisi tulostettuna, niin teksti olikin liikkunut kuvan päälle ylhäällä ja alhaalla aseteltu myös menyt piloille. Tallentaessani Wordilla tekemäni posterin (Kuva 15) se näytti siltä miltä pitikin, mutta sulkiessani työn ja avattuani sen hetken kuluttua uudestaan huomasin, että asetellut olivat menneet piloille (Kuva 16), kuten edellä mainitsin.

Palstoitettuja aukeamia tehdessäni pääsin mielestäni helpommalla kuin posteria tehdessäni. InDesignissa oli helppo luoda useampisivuinen valmiiksi palstoitettu dokumentti, tämän jälkeen, vain luodaan kappaletyylit sekä laitetaan teksti ja kuvat paikoilleen. InDesignia käytettäessä kyllä huomaa, että ohjelma on nimenomaan tarkoitettu tällaisten asioiden tekemiseen.

Scribuksen kanssa oli hieman vaikeuksia, varsinkin tekstin lisäämisessä. Koska koko dokumentti oli alussa määritelty 8 sivun pituiseksi, niin ensimmäinen kokonainen aukeama oli sivuilla 2-3 ja tämä aiheutti ongelmia tekstin kanssa. Ensin yrittäessäni kopioida tekstiä aukeamalle ohjelma kaatui useamman kerran ja sitten kun sain lisättyä tekstiä Sample text -toiminnon avulla, niin teksti alkoikin ensimmäiseltä sivulta toisen sijasta. Vaikka kuinka yritin, niin en saanut tekstiä alkamaan toisen sivun alusta. Jouduin tyytymään ensimmäisen sivun täyttämiseen tekstillä, jolloin sain haluamalleni aukeamalle tekstiä. Kappaletyylien luonti onnistui kyllä Scribuksessa, mutta kaikki käyttäjät eivät välttämättä löydä tätä mahdollisuutta, koska se sijaitsee tekstieditorin sisällä.

Wordilla palstoitettujen aukeamien luominen onnistuu paremmin kuin posterin teko. Palstojen luominen sujui helposti, vaikka se täytyi erikseen tehdä sen jälkeen kun oli luonut uuden dokumentin. InDesignissa ja Scribuksessa palstat pystyi määrittelemään samalla, kun oli luomassa uutta dokumenttia. Kappaletyylien luonti onnistui mielestäni paremmin kuin Scribuksella, mutta ei aivan yhtä hyvin kuin InDesignilla. Tekstin kiertäminenkin kuvien ympärille toimi paremmin kuin posteria tehdessä, joten palstoitettujen aukeamien tekemisessä ei ollut minkäänlaisia ongelmia ja lopputuloskin oli hyvä.

On oikeastaan uskomatonta, miten lopullisissa postereissa ja palstoitetuissa aukeamissa olevat erot ovat niinkin pieniä kuin ne nyt ovat, vaikka InDesign maksaa kotikäyttöön ostettuna 1044 €, Scribuksen voi ladata ilmaiseksi ja Word löytyy lähes jokaiselta koneelta, vaikka on maksullinen.

Seuraavilla sivuilla esittelen valmiit posterit, jotka tehtiin ensimmäisessä tehtävässä. Kuva 16 näyttää, miltä valmis posterit näyttävät Scribuksella tehtynä, kuva 17 näyttää valmiin posterin InDesignilla tehtynä ja kuva 18 valmiin posterin Wordilla tehtynä. Kuva 19 näyttää, miten asetellut karkasivat ajoittain Wordilla posteria tehdessä.

OTSIKKO

Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 allo Jalkapallo
 allo
 pallo
 pallo
 pallo
 apallo
 kapallo
 kapallo
 lkapallo
 lkapallo
 lkapallo
 alkapallo
 alkapallo
 o
 Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jal

Kuva 16: Valmis posteri Scribuksella.

OTSIKKO

Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jal-
 kapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalka-
 pallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalka-
 pallo Jalkapallo Jalkapallo Jalka-
 pallo Jal-
 Jal-
 Jalka-
 Jalka-
 Jalka-
 Jalka-
 Jalka-
 Jalka-
 Jalkapal-
 Jalkapal-
 Jalkapal-
 Jalkapal-
 Jalka-
 Jalkapallo pallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jal-
 kapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalka-
 pallo Jal

Kuva 17: Valmis posterin InDesignilla.

OTSIKKO

Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo

Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo

Kuva 18: Valmis posterin Wordilla.

OTSIKKO

Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo

Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo
 Jalkapallo Jalkapallo Jalkapallo Jal

Kuva 19: Asettelut karanneet Wordilla tehdyssä posterissa.

4.5 Haastateltujen kokemukset

Haastateltavaksi oli haussa noin 5 - 10 avaininformanttia, haastateltavat valittiin ensisijaisesti opinnäytetyöni ohjaajan opastamana, koska hän tunsi heidän tietotekniikka- ja taitto-ohjelmataustan. Avaininformantit ovat kaikki Tietotaitotalkoiden ympärillä toimivia ihmisiä.

Suurin osa haastatteluista tehtiin kasvotusten, yksi haastattelu suoritettiin sähköpostin välityksellä ja yksi puhelimitse. Kasvotusten tehdyt haastattelut tapahtuivat niin, että tietoko-

neella nauhoitettiin ääni ja samalla kirjoitin vastauksia lyhyesti ylös. Jälkeenpäin kuuntelin nauhoituksen kokonaan läpi ja kirjasin tarkalleen ylös haastateltavan vastaukset. Puhelinhaastattelussa ei ollut käytössä äänitystä, joten kirjoitin kaikki vastaukset täydellisinä ylös reaalijassa. Sähköpostihaastattelu tapahtui olosuhteiden pakosta, koska haastateltava ei suostunut puhelinhaastatteluun. Hän vastasi sähköpostilla lähettämiini kysymyksiin kirjoittamalla omat vastauksensa kysymysten alle. Haastateltavat olivat kokonaisuudessaan kohtalaisen heterogeeninen ryhmä, varsinkin ikäjakaumaa ja käyttökokemusta tarkasteltaessa.

4.5.1 Luonteva käyttäjä A

Ensimmäinen haastateltava on nainen iältään 50-65 vuotta. Hän omaa pitkän historian taitto-ohjelmien parissa. Nykyään haastateltava käyttää taitto-ohjelmia vähemmän kuin kerran kuu-kaudessa. Hän luonnehtii itseään luontevaksi käyttäjäksi taitto-ohjelmista puhuttaessa ja käyttää ainoastaan Macintoshin käyttöjärjestelmiä. Haastateltavan ensimmäiset kokemukset taitto-ohjelmasta ovat 1990-luvun alusta PageMakerilla. Hän kertoo käyttäneensä PageMakeria InDesignin julkaisuun asti, mikä tapahtui vuonna 1999. (Viherä 2010.)

Lopputuotteesta kysyttäessä hän kertoo sisällön olevan ulkonäköä tärkeämpää, mutta kuitenkin lopputuotteesta olisi myös saatava siisti. Hän arvostaa taitto-ohjelman käyttöliittymässä loogisuutta, pysyvää rakennetta sekä hyvin toimivaa suomen kieltä vaihtoehtona. Suomen kielisen version tulisi olla ymmärrettävää suomea eikä suoraan englannista käännettyä tai liian terminologista. (Viherä 2010.)

Taitto-ohjelman hinnasta kysyttäessä hän kertoo, että sillä on erittäin suuri merkitys. Hyvästä ohjelmasta voisi maksaa alle sata euroa, mutta muuten hän käyttää open source-ohjelmia, jotka ovat ilmaisia käyttäjälle. Taitto-ohjelman luotettavuudesta ja käyttövarmuudesta puhuttaessa hän kertoo, että ohjelman kaatuminen kesken taiton on erittäin iso ongelma ja hän olisi valmis maksamaan luotettavasta ohjelmasta. Ohjelman saatavuudella ei ole hänelle suurta merkitystä. Tarvittaessa se ohjelma kelpaa, minkä saa helpoiten hankittua. (Viherä 2010.)

4.5.2 Luonteva käyttäjä B

Toinen haastateltava on nainen iältään 50-65 vuotta, käyttää taitto-ohjelmia päivittäin ja kuvaa omaa käyttöosaamistaan luontevaksi. Hän tutustui taitto-ohjelmiin ensimmäisen kerran 1990, kun hänen silloiselle työpaikalleen hankittiin QuarkXPress. Tämän jälkeen hän on opetellut ensin PageMakerin ja sitten InDesignin käytön. Tällä hetkellä pääasiallisena käyttöjärjestelmänä toimii Windows XP. (Hackman 2010.)

Lopputuotteella on haastateltavalle suuri merkitys, koska hän haluaa sen vastaavan omia odotuksiaan, jotka ovat melko korkealla. Tuotteesta on saatava ehdottomasti sellainen, että sen kehtaa esitellä julkisestikin. Ei ole väliä, onko ohjelman käyttökieli englanti vai suomi. Tärkeintä on, että ohjelma toimii WYSIWYG-periaatteella eli näkee juuri sen, miltä lopullinen työ näyttää. Myös tämä haastateltava painottaa ohjelman käyttöliittymän/ulkomuodon liiallisen uusiutumisen olevan huono asia. Saatavuus ei ole kovin tärkeää, mutta hän antaa kuitenkin Scribukselle pisteet hyvästä saatavuudesta. Käyttövarmuudesta kysyttäessä hän vertaa InDesignia ja Scribusta toisiinsa ja toteaa InDesignin olevan luotettavampi. (Hackman 2010.)

4.5.3 Luonteva käyttäjä C

Kolmas haastateltava on 40-50-vuotias nainen, joka käyttää taitto-ohjelmia viikoittain työhönsä ja kuvailee omaa taitto-osaamistaan melko hyväksi. Työskennellessään hän käyttää pääasiassa Macia, mutta silloin tällöin myös Windowsia. Haastateltava tutustui PageMakeriin vuonna 1998 ja jatkoi sen käyttöä siihen asti, kunnes PageMakerin kehitys lopetettiin vuonna 2004. Tämän jälkeen hän siirtyi tekemään taittotyönsä InDesignilla, johon hän kävi kouluttamassa kurssilla. (Rimmi 2010.)

Lopputuotteen merkityksestä kysyttäessä haastateltava vastaa, että InDesignilla on saanut tehtyä kaiken, minkä on halunnutkin tehdä. Ohjelman käyttökielestä kysyttäessä hän vastaa, että jos mahdollista, niin mieluummin suomeksi toimiva ohjelma kuin englanniksi toimiva. Ohjelman ulkonäöllä ei ole kovin suurta merkitystä, mutta haastateltava mainitsee kuitenkin, että InDesign on Scribusta paremman näköinen ulkoisesti. Ohjelmien toiminnoista hän mainitsee Scribuksen tavutuksen puuttumisen sekä vaikeammin käytettävät tyylit InDesigniin verrattaessa. (Rimmi 2010.)

Taitto-ohjelmien hinnoista puhuttaessa hän mainitsee, että hinnat ovat kovia yksityiskäyttöön. Tällä hetkellä hän ei tarvitse kotonaan taitto-ohjelmaa, mutta tarvittaessa se olisi Scribus ilmaisuuden ja helpon saatavuuden takia. Käyttövarmuus on hänen mielestään tärkeä asia taitto-ohjelmissa. Ohjelmista hän löytää eron InDesignin ja Scribuksen välillä InDesignin hyväksi, koska Scribus tuntuu kaatuvan helposti. (Rimmi 2010.)

4.5.4 Peruskäyttäjä A

Peruskäyttäjä A on nainen, iältään 20-30 vuotta, käyttää taitto-ohjelmia satunnaisesti ja samalla kuvailee oman taitto-osaamisensa olevan perustasolla. Haastateltava on tottunut käyttämään niin Macia kuin Windowsiakin käyttäessään taitto-ohjelmia tietokoneella, mutta mai-

nitsee mieluummin käyttävänsä Windowsia. Hän käytti ensimmäisen kerran taitto-ohjelmaa vuonna 1995, tämä ohjelma oli PageMaker. Uuden vuosituhannen alun puolella hän tutustui InDesigniin ja viimeisimpänä hän on tutustunut Scribukseen. Edellä mainituista ohjelmista haastateltava pitää parhaimpana Scribusta, koska sitä on hänen mielestään selkeä ja helppo käyttää. (Hämäläinen 2010.)

Lopputuotteella ei ole käyttäjälle niin suurta merkitystä kuin aikaisemmille haastateltaville, mutta hän on saanut kuitenkin tehtyä kaiken, mitä on halunnut riippumatta ohjelmasta. Ohjelman käyttämisestä ja käyttöliittymästä haastateltava kertoo, että ohjelman on tärkeää olla selkeä ja looginen, ja samalla helppo oppia käyttämään. Jos ohjelma vaikuttaa sekavalta niin, kiinnostus ohjelmaa kohtaan saattaa lopahtaa hyvinkin nopeasti. Ohjelmassa käytettävällä kielellä ei ole niin suurta merkitystä, suomeksi on tietenkin selkeämpi. Haastateltavan mielestä hinta on tärkeä elementti, koska hän ei ole valmis maksamaan satoja euroja suosituimmista taitto-ohjelmista, vaan mainitsee valitsevansa mielellään ilmaisen vaihtoehdon. Käyttövarmuudesta hän on sitä mieltä, että se ei ole niin tärkeää, koska siihen voi tavallaan vaikuttaa itse tallentamalla usein. (Hämäläinen 2010.)

4.5.5 Kokematon käyttäjä A

Kokematon käyttäjä on 50-60-vuotias nainen, joka käyttää taitto-ohjelmia harvoin ja kuvaa omaa käyttöosaamistaan heikoksi. Vaikka haastateltu kuvaa käyttöosaamistaan heikoksi hän korostaa, että on halukas oppimaan lisää. Taitto-ohjelmia käyttäessään käyttöjärjestelmänä toimii Windows. Aikaisempaa kokemusta taitto-ohjelmista haastatellulla ei oikeastaan ole, hän on ainoastaan muutaman kerran käyttänyt taitto-ohjelmaa. (Justander 2010.)

Aika on haastateltavan suurin haaste lopputuotoksista kysyttäessä. Ohjelman kehittämiskustelusta hän jäävää itsensä pois, koska ei omasta mielestään omaa tarvittavaa käyttökokemusta. Haastateltava ilmoittaa, että hän ei olisi henkilökohtaisesti valmis maksamaan taitto-ohjelmasta mitään, koska käyttö olisi niin vähäistä. Haastateltava toimii myös eräässä yhdistyksessä ja on sitä mieltä, että yhdistys voisi hankkia jonkin kohtuuhintaisen ja helppokäyttöisen taitto-ohjelman. (Justander 2010.)

4.5.6 Peruskäyttäjä B

Viimeinen haastateltava on nainen iältään 60-70 vuotta, joka käyttää taitto-ohjelmia joitakin kertoja vuodessa ja kuvaa omaa käyttöosaamistaan perustasoiseksi. Taitto-ohjelmaa käyttäessään hän operoi Windows - käyttöjärjestelmällä. Haastateltavan ensimmäiset kokemukset

taitto-ohjelmasta ovat noin 10 vuoden takaa, käytössä ollut ohjelmaa hän ei muista. Tämän jälkeen hän on käyttänyt Scribusta useamman vuoden ajan. (Aspegren 2010.)

Haastateltava on tehnyt Scribuksella muun muassa kalentereita, kortteja sekä esitteitä, ja on joka kerta saanut kaiken tarvittavan tehtyä. Haastateltava painottaa, että ohjelman suomenkielisyys on hänelle erittäin tärkeää. Taitto-ohjelman ulkonäöllä ei ole niinkään merkitystä, kunhan ohjelma on tarpeeksi selkeäkäyttöinen. Hinnan merkitys on kohtalainen haastateltavalle, hän olisi valmis ostamaan jonkin keskihintaisen taitto-ohjelman, mutta ei kalliimpaa, koska käyttöä on vähän. Ohjelman saatavuudella on iso merkitys, esimerkiksi Scribuksen pystyy lataamaan ja asentamaan nopeasti koneelle. Käyttövarmuus on kaikkein tärkeintä haastateltavalle, hänen mielestään on katastrofi, jos ohjelma kaatuu. (Aspegren 2010.)

4.6 Haastattelujen yhteenveto

Kysyttäessä kuinka usein haastateltavat käyttävät taitto-ohjelmia saatiin vastaukseksi kaikkea väliltä päivittäin ja nelisen kertaa vuodessa. Haastateltujen käyttöosaaminen on jakaantunut tasaisesti luontevan ja peruskäyttäjän tasolle. Käyttöjärjestelmistä kysyttäessä eniten käytössä ovat Mac OS X ja Windows Vista sekä XP. Nämä edellä mainitut tiedot kertovat hyvin siitä, että haastattelemani avaininformantit edustavat hyvin harrastelijoita taitto-ohjelmien käytöstä puhuttaessa.

Kaikilla haastateltavilla, paitsi yhdellä, oli pidemmältä ajalta kokemusta taitto-ohjelmien käytöstä. Käytettyjen ohjelmien kirjo oli loppujen lopuksi melko suppea: PageMaker, QuarkXPress, InDesign ja Scribus, vaikka osa haastatelluista on käyttänyt taitto-ohjelmia ensimmäisen kerran jo 1990-luvun alussa. Haastatelluista kukaan ei maininnut käyttäneensä Wordia taittamiseen, mikä mielestäni kertoo Wordin asemasta vakavasti otettavana ohjelmalla taittamiseen.

Lopputuotteen onnistumisesta tunnutaan olevan sitä mieltä, että visuaalinen näyttävyyttä ei ole niin tärkeää kuin saada tehtyä julkaisuun ennakkoon suunnitellut asiat. Muutama haastateltava mainitsee kuitenkin, että olisi melko tärkeää saada valmis julkaisu näyttämään joka tapauksessa siistiltä. Avaininformantit ovat myös saaneet tehtyä eri ohjelmilla haluamansa, joten tämä kertoo eri ohjelmien nykyisten ominaisuuksien olevan sopivalla tasolla harrastelijoille ja aloittelijoille.

Ohjelman käyttäminen ja ulkonäkö keräsivät melko samanlaisia mielipiteitä haastatelluilta. Käyttämisen ja käyttöliittymän tulisi olla loogisia sekä selkeitä käyttää, ulkonäön visuaalisuudella ei ole suurta merkitystä kenellekään. Haastattelujen perusteella vain yksi mainitsee

suomen kielen välttämättömäksi ominaisuudeksi taitto-ohjelmassa, loppujen mielestä suomen kielen löytyminen kielivaihtoehtoista ohjelmassa on plussaa, mutta ei välttämätöntä.

Hinnasta kysyttäessä kaikilla tuntuu olevan selkeä mielipide. Kaikki haastatellut ovat sitä mieltä, että taitto-ohjelmaa hankittaessa hinnalla on suuri merkitys. Tiivistettynä muutama olisi valmis maksamaan määrittelemättömän, mutta pienen summan taitto-ohjelmasta. Pääpiirteittäin kuitenkin haastatellut valitsisivat hinnaltaan ilmaisen vaihtoehdon. Suurin osasyynä hinnan suureen merkitykseen on käyttömäärät, jotka ovat melko alhaisia verrattaessa ammattilaisten käyttömääriin.

Haastatellut ovat lähes yksimielisiä siitä, että taitto-ohjelman tärkeimpiin ominaisuuksiin kuuluu hyvä käyttövarmuus. Yksi haastatelluista ei pitänyt käyttövarmuutta niinkään tärkeänä asiana, koska siihen pystyy itse vaikuttamaan tallentamalla usein kesken julkaisun teon.

Ohjelman saatavuutta ei arvosteta yhtä korkealle kuin käyttövarmuutta. Haastatellut mainitsevat kuitenkin, että Scribuksen saatavuus on hieno juttu.

5 Suosituksia taitto-ohjelmien käyttöön

Teen omien kokemusten sekä avaininformanttien haastattelujen perusteella suosituksia taitto-ohjelmien harrastelija- ja aloittelijakäyttöön. Vaikka minulla oli kokemusta InDesignista, Scribuksesta ja Wordista ennen tämän opinnäytetyön tekemistä, niin nämä kaksi julkaisutehtävää, jotka suoritin noilla kolmella edellä mainitulla ohjelmalla, saivat minut ymmärtämään paremmin näiden ohjelmien hyvät ja huonot puolet. Taitto-ohjelmia on useita, mutta nämä kolme valikoituivat melko helposti joukosta, kun tarkoituksena on miettiä sopivimpia taitto-ohjelmia aloittelijoille tai harrastelijoille.

5.1 Kenelle InDesign sopii?

On toki helppoa sanoa, että InDesign on näistä kolmesta paras lähes kaikessa, mutta tämäkään ei aina riitä. On erilaisia käyttäjiä ja käyttötilanteita, joita täytyy tarkastella useamman asian kautta. Tämän takia on mahdoton suositella InDesignia jokaiseen eri tilanteeseen, jokaiselle eri käyttäjälle.

InDesign ohjelmana sopii kaikenlaisille käyttäjille, kun taas InDesignin hinta tai saatavuus ei sovi kaikille. InDesign on mahtava ohjelma julkaisujen tekemiseen, koska sitä pystyy käyttämään niin ammattilaiset kuin aloittelijatkin. Siinä missä aloittelija pärjää aivan perusominaisuuksilla sekä perustoiminnoilla niin ammattilainen pystyy ottamaan InDesignista paljon

enemmän irti, koska ohjelmassa on niin paljon toimintoja ja mahdollisuuksia, joiden käyttämiseen tarvitaan asiantuntemusta.

InDesignin käyttämiseen tarvitaan ensimmäisenä rahaa, koska ohjelma on kallis. Yksityiskäyttöön Adoben nettisivuilta postitettuna ostettu InDesign maksaa 1044 € ja lataamalla sen hinta on 1027 €. Adoben internet-sivuilla on muutamia hintavaihtoehtoja InDesignista tarjolla, muun muassa opiskelijoiden on mahdollista ostaa ohjelma hintaan 199 €. Hinta on suurelle osalle mahdollisista käyttäjistä liian korkea, jolloin he joutuvat miettimään muita vaihtoehtoja. InDesign on toki mahdollista ladata ilmaiseksi 30 päiväksi koekäyttöön, mutta tämä tuskin tyydyttää ketään pidemmän päälle.

Saatavuus on myös yksi asia, jota täytyy miettiä käyttäjän kannalta. Kaikki on hyvin kun käyttäjä on kotona omalla pöytäkoneellaan ja häneltä löytyy InDesign ostettuna sekä asennettuna. InDesignin hankkiminen koneelle ei tapahdu kädenkäänteessä, uuden ostaminen vie aikaa riippuen ostotavasta. Koekäyttöön ladattava InDesignin versio on kohtalaisen iso (noin 900 megatavua), hieman hitaammalla internet-yhteydellä tämänkokoisen tiedoston lataaminen voi kestää erittäin kauan.

InDesign sopii kaikille käyttäjätyleille vasta-alkajasta ammattilaiseen. Suosittelen vasta-alkajia tai harrastelijoita hankkimaan InDesignin, mikäli oma taloustilanne antaa tähän mahdollisuuden.

5.2 Kenelle Scribus sopii?

Scribus on suosituin Open source -taitto-ohjelma ja hinnaltaan siis ilmainen. Scribus näyttää ulkoisesti samalta kuin muutkin taitto-ohjelmat, siinä on suurinpiirtein samat toiminnot kuin muissa taitto-ohjelmissa ja se on ilmainen, siinä lyhyesti suurimmat syyt Scribusen menestykseen.

Scribusen käyttäminen on mielestäni hieman hankalampaa kuin InDesignin tai sitten kyseessä on puhtaasti tottumiskysymys. Scribus sopii parhaiten harrastelijakäyttöön, koska ohjelmasta puuttuu joitakin tärkeitä ominaisuuksia ja toimintoja, joita ammattilaiset vaativat. Scribusen mielestäni paras puoli eli hinta on se, joka kannattelee Scribusta taitto-ohjelmamarkkinoilla. Yksi erinomainen puoli on Scribusessa vielä se, että se toimii Linux-käyttöjärjestelmillä, kun taas InDesign toimii vain Macintoshilla tai Windowsilla.

Scribusta voi suositella erityisesti aloittelijoille ja harrastelijoille. Ohjelma itsessään on hyvä ja lisäksi vielä ilmainen, mutta ei kuitenkaan taitto-ohjelmana yllä InDesignin tasolle. Scribusen saatavuus on erinomainen asia ohjelman hankkimisesta kiinnostuneille. Scribusen voi ladata suoraan heidän omilta kotisivuiltaan ja ladattava asennustiedosto on vain 20 megata-

vua. Asennustiedoston koko on noin 45 kertaa pienempi verrattaessa InDesignin vastaavaan ja koko ohjelman asennukseenkin riittää vain 70 megatavua kiintolevytilaa, kun InDesign vaatii noin 1500 megatavua. Asennus on kokonaisuudessaan erittäin nopea.

Scribuksen paras ominaisuus on mielestäni hinta, jonka takia Scribusta sopii erinomaisesti aloittelija- ja harrastuskäyttöön. Suosittelen aloittelijoita sekä harrastelijoita hankkimaan taitto-ohjelmakseen Scribuksen, jos heillä ei ole mahdollisuutta hankkia InDesignia.

5.3 Kenelle Word sopii?

Microsoft Word on pääasiassa tekstinkäsittelyohjelma, vaikkakin sillä sai aikaan hyvin samankäisiä tuotoksia kuin taitto-ohjelmillakin. Wordia on hankala suositella kenellekään käytettäväksi ensisijaisena taitto-ohjelmiana, mutta se toimii hyvänä hätävarana tilanteissa, joissa ei ole mahdollisuutta käyttää taitto-ohjelmaa.

Wordilla pystyy kohtalaisen hyvin taittamaan pääasiassa tekstiä sisältävät dokumentit, kuten esimerkiksi opinnäytetyöt. Ensisijaisesti suosittelen käyttäjiä hankkimaan joko InDesignin tai Scribuksen ja ainoastaan hätätilanteessa käyttämään Wordia.

6 Yhteenveto

Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää tämän hetken taitto-ohjelmatarjontaa sekä tehdä suosituksia sopivista taitto-ohjelmista harrastus- ja aloittelijakäyttöön. Tämän hetken taitto-ohjelmatarjonta on monipuolista; jotkin ohjelmat ovat muita enemmän keskittyneet tietynlaisten julkaisujen luontiin, jotkin ohjelmat ovat katoamassa taitto-ohjelmakartalta kokonaan, jotkin ohjelmat ovat maksullisia ja jotkin ovat ilmaisia. Taitto-ohjelmia tuntemattoman käyttäjän ei ole helppo tietää, mikä ohjelma sopii juuri hänelle parhaiten.

Ensin tutustumalla taitto-ohjelmatarjontaan kartoitin tämän hetkistä tilannetta alalla ja valitsin kolme suosittua ohjelmaa, jotka sopivat mielestäni parhaiten aloittelija- ja harrastuskäyttöön. Omat aikaisemmat kokemukseni taitto-ohjelmista sekä kaksi erilaista taittotehtävää valituilla kolmella ohjelmalla takasivat minulle hyvät valmiudet miettiä harrastajille ja aloittelijoille sopivia taitto-ohjelmia. Omien kokemusteni lisäksi haastattelin avaininformantteja, jotka olivat pääpiirteittäin taitto-ohjelmien harrastuskäyttäjiä. Näiden haastattelujen avulla sain tietää, että mikä taitto-ohjelmissa on harrastelijakäyttäjille tärkeää ja mikä vähemmän tärkeää.

Taitto-ohjelmatarjonnan tarkastelun, omien kokemusten ja haastatteluista saadun tiedon perusteella pystyin tekemään suosituksia siitä, mitkä taitto-ohjelmat sopivat parhaiten harrastelijoille sekä aloittelijoille.

Suosituksissani päädyin siihen, että harrastelijan tai aloittelijan kannattaa hankkia Adoben InDesign, jos heillä on siihen mahdollisuus korkean hinnan takia. Muuten selkeä hankinta harrastelijoille ja aloittelijoille on Scribus, joka on hyvä taitto-ohjelma ja kaiken lisäksi käyttäjälleen ilmainen.

Lähteet

- Alku, A. 2002. Taitto-ohjelmat. Viitattu 20.9.2010.
http://www.tietokone.fi/lehti/tietokone_1_2002/taitto_ohjelmat_4460
- Adams, P. 2008. PageMaker Past, Present, and Future. Viitattu 22.9.2010.
<http://www.makingpages.org/pagemaker/history/>
- Aspegren, L. 2010. Avaininformantin haastattelu 18.10.2010. Vantaa.
- Eastman, T. 2010. The history and eras of desktop publishing. Viitattu 20.9.2010.
<http://www.brighthub.com/multimedia/publishing/articles/1912.aspx>
- Hackman, A. 2010. Avaininformantin haastattelu 7.10.2010. Helsinki.
- Hämäläinen, K. 2010. Avaininformanti haastattelu 7.10.2010. Helsinki.
- Justander, P. 2010. Avaininformantin haastattelu 18.10.2010. Vantaa.
- Lammi, O. 2008. Kortit, kirjat & lehdet - Tee julkaisuja Wordilla. Jyväskylä: Docendo.
- Lehtonen, E., Mattila, P., Veilo, P. & Raninen, T. (toim.) 2003. Digitaalinen painoviestintä. Porvoo: WSOY.
- Markzware. 2010. Desktop Publishing Turns 25 - a DTP historical timeline. Viitattu 24.9.2010.
<http://preflight.wordpress.com/2010/01/22/desktop-publishing-turns-25-a-dtp-historical-timeline/>
- Pearce, M. 2008. InDesign History. Viitattu 20.9.2010.
<http://lowendmac.com/software/i/indesign.html>
- Pesonen, S. & Tarvainen, J. 2005. Julkaisun tekeminen. 2. Painos. Jyväskylä: Docendo.
- Rimmi, T. 2010. Avaininformanti haastattelu 7.10.2010. Helsinki.
- Viherä, M-L. 2010. Avaininformantin haastattelu 7.10.2010. Helsinki.
- Wikipedia 2010a. 2010. Adobe FrameMaker. Viitattu 22.9.2010.
http://en.wikipedia.org/wiki/Adobe_FrameMaker
- Wikipedia 2010b. 2010. Adobe InDesign. Viitattu 20.9.2010.
http://en.wikipedia.org/wiki/Adobe_InDesign
- Wikipedia 2010c. 2010. Adobe PageMaker. Viitattu 22.9.2010.
http://en.wikipedia.org/wiki/Adobe_PageMaker
- Wikipedia 2010d. 2010. Corel Ventura. Viitattu 22.9.2010.
http://en.wikipedia.org/wiki/Corel_Ventura
- Wikipedia 2010e. 2010. Desktop publishing. Viitattu 20.9.2010.
http://en.wikipedia.org/wiki/Desktop_publishing
- Wikipedia 2010f. 2010. Microsoft Publisher. Viitattu 22.9.2010.
http://en.wikipedia.org/wiki/Microsoft_Publisher
- Wikipedia 2010g. 2010. QuarkXPress. Viitattu 22.9.2010.
<http://en.wikipedia.org/wiki/QuarkXPress>

Wikipedia 2010h. 2010. Scribus. Viitattu 22.9.2010.
<http://en.wikipedia.org/wiki/Scribus>

Willis, N. 2009. Free desktop publishing with Scribus (open source). Viitattu 20.9.2010.
<http://blog.worldlabel.com/2009/free-desktop-publishing-with-scribus-open-source.html>

Kuvat

Kuva 1: InDesignin avausnäkyvä.	15
Kuva 2: InDesignin "Uusi julkaisu"-ikkuna.	16
Kuva 3: InDesignin työtila.	17
Kuva 4: Valmis posterit InDesignin esikatselutilassa.	18
Kuva 5: Scribuksen avausnäkyvä.	19
Kuva 6: Scribuksen työskentelytila.	20
Kuva 7: Asiakirjan koon valitseminen Wordissa.	21
Kuva 8: Text Wrap -asetukset Wordissa.	22
Kuva 9: Uuden julkaisun asetukset InDesignissa.	24
Kuva 10: Sivupohja-näkyvä InDesignissa.	25
Kuva 11: Valmis palstoitettu aukeama InDesignilla.	26
Kuva 12: Uuden dokumentin luonti Scriboksella.	27
Kuva 13: Valmis palstoitettu aukeama Scriboksella.	28
Kuva 14: Palstojen määrittely Wordilla.	29
Kuva 15: Valmis palstoitettu aukeama Wordilla.	30
Kuva 16: Valmis posterit Scriboksella.	32
Kuva 17: Valmis posterit InDesignilla.	33
Kuva 18: Valmis posterit Wordilla.	34
Kuva 19: Asettelut karanneet Wordilla tehdyssä posterissa.	35

Liitteet

Liite 1. Kysymykset avaininformanteille

1. Kuinka usein käytät taitto-ohjelmia?
2. Miten luonnehtisit käyttöosaamistasi?
3. Mitä käyttöjärjestelmää käytät?
4. Onko sinulla aiempaa kokemusta taitto-ohjelmista, jos on niin minkälaista?
5. Minkälainen merkitys on lopputuotteella? Saitko tehtyä kaiken haluamasi?
6. Mikä on ohjelman paras ominaisuus? Entä huonoin?
7. Minkälainen merkitys on ohjelman käyttämisellä (helppous, kieli, ulkonäkö)?
8. Minkälainen merkitys on taitto-ohjelman hinnalla?
9. Minkälainen merkitys on saatavuudella?
10. Minkälainen merkitys on käyttövarmuudella?